

شعرلر تۋپلمى

قلدىر غاچ

محمد عالم كوهكن

شعرلر تۇپلىمى

قلدىرغاچ

محمد عالم كوهكن

کتاب بېلگيلری

- کتاب آتی: قلدیرغاچ
يازووچی: محمد عالم کوهکن
تقریظ: دوکتور سید محمد عالم لیبیب
مقوا طرحی: ژکفر حسینی
صحیفه لرترتیبی: ژکفر حسینی
نشر اېتووچی: برگ انتشاراتی
چاپ یېبری: کابل
کتاب سانی: ۱۰۰۰
نشر نوبتی: بیرینچی
باسمه خانه: افغان مطبعه سی
چاپ ییلی: ۱۴۰۳/۲۰۲۴

فهرست

قناتیده آرزولرنی تشییدینگن «قلدیرغاچ» حقیده.....	أ
بدیعی ایجاد قیلش آسان اېمس.....	ي
بورونغی یارلر.....	۲
اولوغ انسان.....	۴
هئیت کېلدى.....	۶
کوز آلتینی.....	۸
آنه جان.....	۱۰
آنه قدری.....	۱۲
دوست - یار.....	۱۴
سېوگی نهالی.....	۱۶
ملتیم یورتی.....	۱۸
کۈنگلیم ییغله دی.....	۲۰
قرا کۈزلر.....	۲۲
بېچاره خلقیم.....	۲۴
زعفرانی یوز.....	۲۶
کورهش میدانی.....	۲۸
عشق عالمی.....	۳۰
کېچهلرده.....	۳۲
بوزوق کۈنگیل.....	۳۴
حزین کۈنگیل.....	۳۶

۳۸	قچانگچه
۴۰	اۋزبېک تىلى
۴۲	عارسيز عاشق
۴۴	محبت گلشنى
۴۸	هجران تاموغى
۵۱	اېركين دياريم السلام
۵۳	جان غمى
۵۵	اېزگو نيت
۵۸	فاريابيم
۶۲	غربت
۶۴	آزاده يورت
۶۷	وطن
۷۰	خلقت شاهكارى
۷۴	كۈنگىل غمنامه سى
۷۷	گل و بلبل
۸۰	بيليم تاجى
۸۳	بالهلىك دوريم
۸۶	زمان جبرى
۸۸	نى نواسى
۹۲	ساغىنچلار
۹۴	يمان يولمه
۹۶	وطن مهرى
۹۸	آنه تىلى قدرى
۱۰۰	كېكسه تارىخ
۱۰۳	آخر اولاغ
۱۰۵	تولپارگىنم
۱۰۷	آغىرغم
۱۱۰	اوخله ياتگن بخت

بهارنى ساغىندىم	۱۱۳
زمانه	۱۱۶
تبسم قوشى	۱۱۸
يىنگى اولاد	۱۲۰
يىغلمە گن كۈزلر	۱۲۲
اېسكى كائىنات	۱۲۴
بىر قۇدە گل	۱۲۶
الھام پرىلرى	۱۲۸
عقل جوھرى	۱۳۰
كولگو پرىلرى	۱۳۲
زمان كاروانى	۱۳۴
الوداع	۱۳۶
انسان غمى	۱۳۸
دنيا و آدملىر	۱۴۰
آنە تىلى ترنەسى	۱۴۶
ھايات	۱۴۸
يىشش	۱۴۹
التماس!	۱۴۹
مودرە گن طالعىم	۱۵۰
كوتىش	۱۵۲
انتظارلىك	۱۵۴
بالەلىگىم	۱۵۶
قلدىرغاچ	۱۵۸
بھار تانگى	۱۶۱
موھوم كېلەجك	۱۶۳
ھىچ و ھىچ	۱۶۵

قناتیدہ آرزولرنی تشییدینگن «قلدیرغاچ» حقیدہ

قدرلی دۋستیم و آتداشیم محمد عالم کوھکن نینگ قۋلینگیزدہگی شعرلر تۋپلمی «قلدیرغاچ» دېب اتەلەدی. معلوم کہ، قلدیرغاچ بہار موسمی باشلنیشی بیلن سیرەشیب، اوچیب کېلیب، انسانلر یشەیدینگن اویلردە اویە قوریب، جۋجە آچیب، اولرنی اولغەیتیریب، اوچیریب کېتەدینگن چیرایلی چومچیق سیمان قوشدیر. بو قوشلر انسانلرنینگ دۋستی حسابلنەدی و آدمدن ھییقمەیدی و شونینگ اوچون ھم آدملر تورەدینگن خانەلردە اویە قورەدی و انسانلر ھم اولرگە خلەقیت بېریشمەیدی. انسانلرنینگ ایشانچیگە کۋرە، قلدیرغاچلر آب - ھوانی ھم آلدیندن آیتیپ بېرە آلر اېکن. اگر اولر جودە بلند اوچسە، آسمان قویاشلی، آب و ھوا قوریق کېلرمیش، اگر قوییراق اوچسە، کون یامغیرلی بۋلرمیش.

اوشبو چیرایلی قوشنینگ آدملرگه نسبتاً مهربان
دۇست بۇلگنى حقىده اۇزبېك خلقىنینگ بىر اېرتىگى
بار. اونده شوندهى دېيىلهدى:

«خداوند ايلک بار دنيانى خلق اېتگنیده هر خیل حیوانلر
و آدملرنى یرەتیبىدى، اولرگه يېيىدىگن طعاملریگچه
ایتیب بېرىیدی. خدا اېنگ کپین ایلاننى یرەتیبىدى،
اونگه:

– سېن اۇزىنگ محنت قىلىپ اۇز رزقینگى اۇزىنگ تاپ،
– دېدى. لېکن ایلان کۈنمبىدى:

– مېن، – دېدى ایلان، – محنت قىلمەى يېيىمىن، اۇزىنگ
اېنگ یخشى گۇشتلرنى تاپىپ بېرەسن، – دېدى. خدا
اونگە ایتىیدی:

– بۇلمەسە سېن اۇزىنگ بارىب همه حیوان و آدملرنىنگ
گۇشتىدن يېپ کۇر و قىسىسىنینگ گۇشتى سېنگە
ياقسە، مېنگە کېلىپ ایتەسن.

ایلان بارىب همه حیوانلرنىنگ گۇشتىدن يېپ کۇرىیدی.
اونگە آدمنینگ گۇشتى جوده ياقىپ قالیدی. آدم
گۇشتى شیرین اېکن – دە. او خدانىنگ آلدیگە کېلەياتیب،
آسمانده اوچىپ کېلەياتگن قلدیرغاچنى اوچرەتىپ
قالیدی. قلدیرغاچ اونىنگ نیمە قىلىپ یورگنى و
قەيېرگە بارەياتگىنى سۇرەگنده، او، خدا بیلن قیلگن
معاملەسىنى ایتیب بېرىیدی. شونده قلدیرغاچ: – خوب،
ایتچی، نیمەنینگ گۇشتى همه نیکىدن شیرین اېکن؟

– ایلان اونگە: آدمنینگ گۇشتى همه دن شیرین اېکن،
دېدى. لېکن قلدیرغاچ اونگە شېهەلنگىنى ایتیب،

اوندهى بۇلسە، تىلىنگنى چىقر، مېن ھم تاتىب
كۈرەيچى، دېدى. ايلان الدەنيب آغزىنى آچكندە،
قلدىرغاچ تىلىنى چۇقىب آليدى - دە، اوچىب
كېتىدى. ايلان تىلسىز بۇلىب قاليدى. او خدانىڭ
آلدىگە كېلىپ، آدم گۇشتى شىرىنلىگىنى آيتماقچى
بۇليدى، لېكن تىلى بۇلمەگنىدن غولديرەب آيتالمىدى.
خدا اېسە:

- بار قوربقلەرنى يېيەيەر، - دېدى. شوندىن بېرى ايلان
قوربقلە، بلىق كېى حيوانلارنى يېب تىرىكچىلىك قىلار
اېمىش.

قلدىرغاچنىڭ انسانلار حقىدە قىلگن بو يىخشىلىگى
اوچون آتە-بابالارىمىز اونى اويلرىدە سقلار، اونىڭ
اويەچەلرىنى بوزمەگنلر و اولرگە آزار ھم بېرمەگنلر».
بولرنى يازركنمن، اساسى مقصددن بىراز چېكىنىلىگنى
اوچون كېچىرىم سۇرەيمىن. اېندى مقصدگە كېلىسك،
اوشبو شعري تۇپلم اوچون بو نام، شو تۇپلمگە
كىرىتىلگن بىر اېركىن (توركيە ادبياتىدە: سربىست)
شعرنىڭ عنوانىدن آلىنگن. اوندە شاعر، انە شو ججى
قوشلر بىلن وداعلشەدى، سىبى - اولر مملكتىمىزدە
اوروشلر، تۇقنشوولر دوام اېتىپ، شھر و قىشلاقلىرىنىڭ
آسمانىدە تورلى قوشلر، جملەدن قلدىرغاچلر اۋرنىگە
مىنگىلر اۋقلر و راكتلر اوچەياتگنىدن، گۈزل قوشلر، انە
شو انسانلارنىڭ دۇستى بۇلگن چىرايلى قلدىرغاچلر ھم
كېلمەى قۇيگنىدن افسوسلەندى.

محمد عالم کوهکن نى اپنگ آز ۳۰ يیلدن بویان یقیندن تَنییمَن و اونینگ شعرلری و ایجادی فعالیتی بیلن آشنا بؤلگنیمگه بلکه اوندن هم کؤپراق مدت بؤلگندیر. کوهکن جنابلری اؤسمیرلیک و یاشلیک ییللریدن بویان شعر و ادبیاتگه قیزیقیب، اؤز آنه تیلیده هم نظم و نثرده اثرلر ایجاد قیلیب کېلماقده. بوندن آلدین میلادی ۲۰۱۱- ییلده اونینگ بیر شعری توپلمی «سېن اوچون یرهلدیم» نامی بیلن چاپ اېتیلیب، ادبسپورلر مطالعه سیگه تقدیم اېتیلگن اېدی. شونینگدېک، اونینگ یازگن حکایه لریدن بیر تۆپلم هم اؤتگن ییلی (۲۰۲۳) «قاره کؤز لیریم» عنوانی آستیده نشر اېتیلیب، اؤزبېک حکایه چیلیگی هوا دارلریگه ترقه تیلدی. بوندن تشقری محمد عالم کوهکن ادبیات شناسلیک ساحه سیده هم اونملی فعالیتلر آلیب بارگن، او ۱۹۹۵ - ییلی عالم و ادیب دؤستی وطن داشیمیز ایشانچ تۆره بیلن بیرگه لیکده «اؤزبېک ادبیاتی فرهنگى» نى تیارلې فاریاب مطبعه سیده چاپدن چیقردی، او اېسه اوزبېک ادبیاتی شیدالری اوچون بو کونگه قدر مهم معلومات بېرووچی منبع بؤلیب کېلماقده. بوندن تشقری، حرمتلی کوهکن اؤزبېک ادبیاتی تاریخی، ایریم ادبی و مدنی شخصیتلرنی تئیتیش بؤیىچه اؤنلې تدقیقی مقاله لر یازیب، مملکت نینگ مرکزی و ولایتلری مطبوعاتیده نشر اېتگن.

محمد عالم کوهکن شاعرلیک، یازووچیلیک و ادبی تدقیقاتچی بؤلش بیلن بیرگه یېتوک گزېته چى، یعنی

ژورنالیست همدیر. او ژورنالیست صفتیده ییللردیر که، ایچکی و تشقی عاموی اخبار واسطه‌لریده اساساً اؤز آنه تیلی - اؤزبیک تیلیده فعالیت آلیب باره‌دی، بو بیلن افغانستان‌ده اؤزبیک گزیته‌چیلیگی رواج‌لنیشیگه کتّه حصه قۇشگنی تقدیرگه سزاوار.

«قلدیرغاچ» تۇپلمی حقیده سؤز یوریتماقچی بۇلسک، اوشبو مجموعه جناب کوهکن‌نینگ غزل، مخمس، مثنوی، تۇرتلیک، رباعی، قطعه، ینگى ابرکین (سربست) شعر کبی تورلی ژانرلرده یازیلگن شعرلرینی اؤز ایچیگه آله‌دی. کوهکن‌نینگ غزل، مخمس، مثنوی، قطعه و رباعی کبی قالب یاکه ژانرلرده یازیلگن شعرلری عروض تیزیمی‌نینگ تورلی اۇلچا‌ولریده؛ تۇرتلیک و ینگى ابرکین شعر کبی ژانرلرده یازیلگن شعرلری اېسه اساساً برماق تیزیمی یاکه هجایی (سیلابیک) وزنلرده یازیلگن. او هر ایکله تیزیمگه عاید وزنلرنی قۇللشده هم ماهرلیگینی کؤرسته‌دی.

کوهکن‌نینگ شعرلری مضمون جهتدن خیلمه-خیل. اونده لیریک (غنائی) موضوعلردن توتیب، صلح و تینچلیک، اوروشگه قرشیلیک، قوم و ایلاتلر دۇستلیگی، آتّه-آنه مهری، وطن سېوگیسی، خلق، اېل-اولوس سېوگیسی، وطن ساغینچی، غربت غمی، شاعرنینگ توغیلیب اۇسگن شهر و قیشلاغی نوستالژیسی برق اوریب یقال کؤزگه تشله‌نیب توره‌دی. بیر-ایکى مثال کېلتیریشگه اجازت بېرگه‌یسیز:

ملتیم یورتی - خراسانی گؤزل

اېسكى تارىخىدە تورانى گۈزل

ھىم سمرقند و بخارا، تاشكېنت
ھىرى و اونىدە نىمكدانى گۈزل

مېھرىنى قۇيىگن اونىگە بابىر شاھ
كابل، استالف و پروانى گۈزل...
بېمعنى اوروشلر طفىلى وىران بۇلگن وطن و آغىر
احوالگە توشىگن خلق نىنىگ وضعىتىنى كۇرىپ، او اۋزىنى
يىغىدن توتە آلمەيدى:
يورتمى احوالىن كۇرىپ كۈنگىلىم پرىشان يىغلەدى
دۈستلردن آيرىلىپ غىربتەدە ھىران يىغلەدى

قېتە باسدى گلەگن كۈركم دىارىم قرغەلر
قاچدى بلبلر چىمىدن كۈنگىلى وىران يىغلەدى

شاعر آزادلىك كويچىسى، خلقى نىنىگ ايچكى و تشقى
ظالمىر ظلمىدن آزاد بۇلىپ اېركىن يىششىنى آرزو
قىلەدى و بو يۇلدە ياشلرنى كورەشگە چقىرەدى:
قۇزغال، اې آزادە خلقىم، ھىمتىنىگىدن اۋرگىلەى
ارسلان باتىر يىگىتلر غىرتىنىگىدن اۋرگىلەى

نىنگ اېرور قوللىك-اسارت تورىك اولوسىگە مدام
ياونى تىترەتگەى غىرورىنىگ جىراتىنىگىدن اۋرگىلەى

ظالم و قاتل قرا کوچلرنی قۇيمە اۆلكەدە
وقتینی تاپسنگ هجوم قیل فرصتینگدن اۆرگیلهی
كۆپ ییللردن بویان اۆزی هم غربتگە توشگن شاعر،
وطندن آلیسدە قیینچیلیک بیلن کون کبچیره یاتگن
وطنداشلرنینگ احوالیگە اچینیپ، اولرنینگ حال و
احوالینی سؤرهیدی:

بو غربتدە نېدير حالینگ وطنداش؟
وطندن بارمی احوالینگ وطنداش؟

وطننی یاد اېتیب شام و سحرلر
كېلیب كېتگندین آلدینگمی خبرلر؟

آمانمی اوندهگی بختی قرالر؟
جفا تیغی بیلن كۆكسی یرالر؟
شوندهی قیلیب، او اۆزینینگ «قلدیرغاچ» دېب
ناملنگن شعري تۆپلمیده هم مملكتده حاکم
تینچسیزلیک، دوام اېتیب كېله یاتگن اوروش و
تۆقنشوولردن شکایت قیلهدی. اوشبو تینچسیزلیکلر نه
فقط انسانلرنی، حتا قوشلرنی هم بو سرزمیندن باش
آلیب كېتیشگە مجبور قیلگنینی اورغولهیدی:

الوداع قلدیرغاچ،
قلدیرغاچ،

آه، كېلینچك قوش –
قوشلرنینگ پری سی.

نېچە يىللار بۇلدى سېنى دايم كۈتەن،
يىم-يشىل بەھاردە،
بىزدن خفە بۇلدىنكىمى -
عەزىلەپ كېتىدىنكىمى
قەيتە كېلمەدىنكىمى.

زەمىن يىشىل لىباسىنى كىيگەن پىتلىرى،
بەھار شېئاردەسى باشىم سىلەيدى،
قۇياش كۈن چىقىردىن تىغ اورگەن ئانلار،
نامەلۇم يېرىلدىن، ئالەم-ئالەم،
بىزنى يۇقلۇپ اوچىپ كېلىدىنكىمى ھەر يىل،
جۈرە-جۈرە بۇلىپ،
باشىمىز اوزىرە
چۈگۈردەشىپ اوچىپ قۇشۇق كۈيلىدىنكىمى
اۋز سەزىنگە يەنە شۇخ تەرانەلىرىنكىمى،
قۇلاغمىدە تۈرگەن خۇش سەيرەشلىرىنكىمى!

تەمىمىز سەقىيەدە
يىغاچ بلاردە
قۇرگەندىنكىمى اۋزىنگە چىرايلى اويە،
لايلىر، پىخللارنى تەمىشلىقلىرىنگە...
عەزىز دۇستىم ھەرمەتلى مەھمەد عالم كۈھەن نىنگ شەئەرلى
مەھمۇنى، مەھمۇەلىرى، ژانىرى و بىدىيى خەسەسەتلىرى
ھەقىدە ايتىلەدىگەن سۆز انچە كۆپ. بىراق، قەيسقە

يازبليشگه مؤجللنگن اوشبو تقريظسيماڻ ديياچه
آرقه لي اولرنيڭ همه سيني يازيب اؤلتيرسك، سؤزيميز
جوده اوزه ييب كبتيشي و كتابخوانلر خاطري نينڭ
ملالتيگه سبب بؤلشيدن خواطرلنيب، اوشبو مقدمه گه
يكون يسه يمير. رمزي قناتيده گؤزل آرزولرني، تېزده
اوشه ليشي کوتيله ياتگن آرزولرني تشييديگن اوشبو
«قلديرغاچ» ني هر بير ادب سبور و شعر شيدالري اوييگه
اوچيب باريب اويه قوريشيني ايستب قاله يمير.
محمد عالم كوهكن جنابلريگه اېسه ساغ-سلامتليك،
سعادت و بختيارليك آغوشيده اوزاق عمر، غربت دياريده
زېرىكمه ي يشش، ايجادي و مدني فعاليتلريده ينه ده
اولكن موفقيتلر آرزو قيله من.

پوهنوال دكتور سيد محمد عالم لبيب
سكره منتو، كاليفرنيا، اميريكه قؤشمه ايالتلري
۲۰۲۴- ييل اكتوبر ۲۲

«قلدییرغاچ» اتلی شعرى تۆپلىمىنى يىخى و يامان كونلرىمده تاغدىك يانىمده تورگن،
عایلده بار و یۇغىمگه كۆنگن تورموش اورتاغىم نسیمه خانگه ساوغه قىلهمن.

بدیعی ایجاد قیلیش آسان اېمس

شعر اوچون همهگه قبول بۆله دیگن خاص بیر تعریف
یۇق حلیگچه. شعرنى هر کیم اؤزىچه تعریف قیلگن.
مېنىنگ فکرىمچه، شعر شاعرنىنگ مېیه سیده اؤز
اؤزیدن تاپیلگن الهامدن باشلنهدی، اوشبو الهام
بیرینچی مصرع یا بیتنى ایجاد اېتیشگه شاعرگه تورتكی
بېره دی. کپین شاعر خیال سوروب شعرنىنگ دوامىنى
يازیشگه اولگوره دی. باشقچه ایتگنده شعر، شاعر خیالی
دهلیزلریده ایلنیب، تفکرى اېله گیده اېله نیب قلمی
رنگیگه یوغریلیب کاغذگه توشیریلهدی. شعر، سؤز
اینجولرىنینگ گؤزل بیر شاده سیدیر، هر بیر ژانرده
بۆلمه سین، شعرنىنگ وزنى و آهنگى بۆله دی، شعر
بدیعی ادبیاتنینگ اؤزىگه خاص اهمیتگه اېگه بؤلگن
مهم بیر قسمى سنهله دی. شرق نینگ اېسكى ادبیاتیده
بدیعی ادبیات دېب شعر توشینیلگن، امیرالکلام علیشېر
نوابی دن آلیب اوندن آلدینگی و کپینگی ایجادکارلر هم
شعرده کتّه دیوانلر، خمسه لر یازیب قالدیرگنلر، فارس
ادبیاتیده هم اوشبو عنعنه دوام اېتدیریلگن.

۱۹- عصر آخرلى ۲۰- عصر باشلىرىدا اۋزىپك ادبىياتىدا
 بدىي نثر بىلەن اثرلار ايجاد اېتىش جريانى باشلىنىپ،
 اوشبو يىللاردا عبدالله قادري (۱۸۹۴ - ۱۹۳۸)، بىرىنچى
 رومانى «اۋتكن كونلر» (۲۰- يىللر باشىدا يازىلىپ، ايلك
 بار ۱۹۲۲- يىلدا «انقلاب» ژورنالىدا چاپ اېتىلگن) و
 باشقا رومان، قصە و حكايەلرىنى يازىپ قالدىرگن.
 شونىڭدېك، چۇلپان، پىرىم قول قادروف و باشقا لار ھم
 بدىي نثردا اثر يازىشقا كىرىشدىلار. او زاماندىن بۇگۈنگە
 قدر مىنگىلىپ ادبى نثرى اثرلار اۋزىپك يازووچىلار
 تامانىدىن ايجاد اېتىلىپ، نثر قىلىنىپ. افسوس كە،
 افغانستان اۋزىپك ادبى ايجادكارلارلى ارەسىدا بدىي
 نثردا اثرلار يازىشقا قىزىقىش بۇلمەگن ياكە جودە آز
 بۇلگن، البتە بونىڭ ھم اۋزىگە خاص عامللار بار،
 اوشبو مسالە اوستىدا تۇختىلىش مۇسۇلدا چىقەمىز.
 شعر يازىش اوچون كىشىگە ازلى استعداد و مھارت
 كېرەك، بۇندە بىر تىلنىڭ اېگە بۇلمەگن انسان يىخشى
 شاعر بۇلەلمەيدى البتە. بو تۇغرىدا ايكى تىلدا شعرلار
 يازگن رحمتلى استاد محمد امين متين اندخويىنىڭ
 مېنگە ايتگن قىمتلى سۆزلارلى اېسىمگە كېلدى. او كىشى
 بىر كۈنى: «بىلەسىزمى، شعر يازىش شۇنچە قىيىن
 بۇلگىنىنى آلدىندىن بىلگىنىمدا شاعر بۇلمىس اېدىم»،
 دېگن اېدىلار.

مېن، قچان شعر يازىشقا قىزىقىمىز؟

اۋرتە مەكتەپدا اۋقىب يۈرگن يىللاردا قىشلاردا سوغدى
 (سندلى) اطرافىدا اۋلتىرردىك، كېچەلر رحمتلى آتم

بىزگە تاش باسمىدە نىشر اپتېلگن ايرىم شعر كىتابلىرى
 جىملە «يوسف و زليخا»، «بابا روشن» داستانلىرى،
 بياضلر، تحفة العابدین، مشرب و هویدا شعرلىرىنى
 اؤقىب بېرىدى، بىز هم مىرىقىب اپشيتىردىك، كېين
 مېن هم اؤزىپك تىلىدە اوشبو كىتابلىرىنى اؤقىشگە
 باشلەدىم. شوندىق قىلىپ اؤزىپك شعرىتىگە قىزىقدىم.
 ۱۳۶۰- يىلى ۱۲- صىنفدە بۇلگنىمدە بىرىنچى اؤزىپكچە
 غزلىم قارىاب كوندەلىگىدە نىشر اپتېلىدى. شوندىق
 قىلىپ اؤزىپك تىلىدە شعر يازىشگە دوام اپتدىردىم.
 بىرىنچى شعرى تۈپلىمىم ۱۳۹۰- يىلى كابلدە قلم انجىمى
 تامانىدن چاپ قىلىندى. شونىنگىدېك، «كويد ۱۹»
 وىروسى نفۇز قىلگن يىلى كابلدە بدىعى نثر يازىشگە
 اينتلىدىم، ۱۴۰۲- يىلى ۲۲ تە حكايەمنى اؤز ايچىگە آلگن
 «قارە كۈزلىرىم» ناملى تۈپلىم نىشر اپتلىدى. اوشبو
 حكايەلردن بېشتەسى كابلدە باشقىلرى اپسە اسلام
 آبادە يازىگن ابدى.

اۈلكەمىزدە بدىعى نثر رواجلىشى اوچون كۈپ زمانگە
 احتىياجىمىز بارگە اۈخشەيدى. قۈلىنگىزدەگى
 «قلدىرغاچ» شعرى دىفترچەسى كېينكى يىللردە يازگن
 شعرلىرىم يىغىندىسىدن تۈپلىم تۈزىلگن. اوشبو تۈپلىمنى
 اؤقىب، شعرلىرىم تۈغرىسىدە نقد و نظر يازىشىنگىزنى
 كوتىب قالەمن.

غزللر

بورونغی یارلر

اونوتمنگیز بورونغی یارلرنی،
سؤزی شیرین خوش گفتارلرنی.

یمان کونده سېنینگ یانینگده تورگن،
وفالی، مهربان عیارلرنی.

سنگه قیینلگنینگده یاردم اېتگن،
بهادیر داو یورهک شونقارلرنی.

حيات ايچره سۈرەب حالينگنى دايم،
يورىگن قىردان ھىيارلرنى.

رفاقت بابىدە اۋتگن سىناودن،
تون و كون يانينگىزدە بارلرنى.

كۈيىنگگە بېرمە يۇل يىلتاقلرگە،
اۋزىنگگە قىل يقين ابرارلرنى.

دغلباز ابلدن، اى جان، تور يىراقده،
ياووقلشتيرمه گيل اغيارلرنى!

۲۰۲۴ جون ۲۳

امېرىكه مساجوسيت. سپرىنگ فیلد

علیشبر نوایی آتیگه موشح

اولوغ انسان

علم چپکدینگ ادب ملکیده سپن فتح دیار ایلب،
نوا بپردینگ اولوسگه یوق و بارینگنی نثار ایلب.

لب آچدینگ سؤزگه، بؤلدی برچه شاعرلر سنگه حیران،
اؤزینگده «خمسه» یازیش قدرتینی آشکار ایلب.

یبتیشتیردینگ هریده صنعت و علم و هنر اهلین،
آشیردینگ شهرتین بغدادلردن، افتخار ایلب.

شفیق اېردینگ اولوسگە كمبغللر حالینی اؤیلې،
تېلې اېل-یورت اوچون تېنچلیكنی سعی بیشار ایلې.

یېتالمسدى سىنگە علم و ادبده هر كیشی آسان،
یره تدینگ «اویغانیش دورى» هنر اهلینی یار ایلې.

روا كۆرمه ی اؤزینگگە اېلگە خدمت یؤلیده راحت،
اولوسگە تېنچلیك تآمین قیلماقنى شعار ایلې.

نظام الدین لقب دیر سېنگە و شك سیز بابامیزسن،
مبارك خاطرىنگنى اېسله گە ییمیز افتخار ایلې.

وطن اؤغلانلرى اعزاز اېتر نام و نشانینگى،
مبارك نامینگگە هر دایم آلقیشلر نثار ایلې.

اولوغ انسان اېرورسن، ای بابا قدرینگگە یېتگە ییمیز،
بشر نسلیگە خدمت قیلدینگ اسرو كاروزار ایلې.

یاروتگندینگ سېن قرا تونلرنی علمینگ مشعلی بیرله،
تېمورى زاده لر دورین چیرایلی روزگار ایلې.

یوۆر مېن بیر کونى بارسم مصلی گە نصیب اېتسه،
مزارینگ تاشینی یاشیم بیله کۆز آبشار ایلې.

هَییت کېلدى

هَییت کېلدى، گۈزل جانانە اۋینر،
آچیب زلفین یاییب هریانە اۋینر.

محبت اهلینگە قوتلوغ هَییت دېب،
قمارِ عشقنى رندانە اۋینر.

قیلیچ آلیب حنالی ایلگیگە او،
قانیمنى تۈککەلى مستانە اۋینر.

توشىيدور دردلى كۈنگلىمگە مەرى،
صدفدە گويىا دردانه اۋىنر.

چېكىب قامت، ايچىب مې كوهكن دېك،
قزىب قىغو تاغىنى يانه اۋىنر.

كوز آلتینی

كوز سپاهیسینی كۆردیم ایله گی هر یان خروش،
عقل باشیمدین اوچردېك بۇلدى قالمه ی ذره هوش.

چیقدى اېسلردن تموز و قالمه دی یازدن اثر،
نی عجب دور کیم هوا طبعی ملایم کېلدى خوش.

قیته دن بیرهم قیلر گه شهیلنر باغلر ارا،
سبزه کییگن هر نهال بۇلدى قرهنگ زرینه پوش.

كېلدى قيرغىن باغ اولادى گە كۈكسى آچىلىپ،
كىم كە ماتمدە قالر بۇلسە يلنگ ايله يدى تۇش.

آچىلىپ تور كۈزلىرىم كوز آلتىنى يىغما بۇلر،
هر چمندە كۈرگۈسى سېن آلتىن اۋرنىدە كوموش.

آنه جان

آنه جان سیزدن جدالیک دردی بی درمان اپکن،
اپندی بیلدیم آنه سیز کؤنگیل اوی، ویران اپکن.

سیز بار اپردینگیز، مېن اسرو بختلی، کؤرکم اپدیم،
اجره لیش سیزدن عقوبت، نی یامان هجران اپکن.

آنه قدرین بیلمه دیم، مېن باریچه او هم بار دېب،
بیلمه دیم او مهربان بیر نېچه کون مهمان اپکن.

ياتدينگيز بير نېچه آي و ييل توشككه ميخلىب،
قوتقرالمه‌ي سيزنى بيلديم چاره‌سيز انسان اېكن.

جانينگيز آغرير اېدى ياستيقلقه باشيم كؤرسنگيز،
اېندى بيلديم هر آنه فرزندلريگه جان اېكن.

آنە قدری

آنە قدرین دەر ارا بیلدیم دېگنلر بیلیمگهی
حرمتینی هر کونی قیلدیم دېگنلر قیلیمگهی

آنە دین شفقلتیراق موجود یوق عالم ارا –
بؤلیمگهی فرزند اوچون هر آندە کؤکسین تیلیمگهی

آنلر انسان حیاتین بی بها دُر تاجی دیر
آنە کؤنگلی بیر زمان فرزندى دین ایریلیمگهی

جانینی قۇیمککه جای تاپمس آنه فرزند اوچون
یېرده قۇیمس باله سین تا باشیدین اپوریلیمگهی

سیزگه لایق یخشی فرزند، آنه جان مېن بۇلمه دیم
کېچیرینگ نیله ی ندامت اپندی آسیغ قیلیمگهی

آنه جان، سیز بیرله بۇلگن کونلریم کپتدی اۇتیب،
ای دریغ اپندی منگه سیزدېک آنه تاپیلیمگهی!

اسلام آباد ۲۰۲۲ جون ۱۴

دوست - یار

بیرهمینگ بۇلسین مبارک دوست - یار
سېنگه قوتلوغ ینگى ییل، ینگى بهار

چقنه سین اپرنینگده کولگو غنچه سی
قۇنمه سین باشینگکه بیر ذره غبار

آیلر و ییللرده کۆرمه غم - الم،
اسره سین هر تور بلادن کردگار

سۇنمەسەن ەمرىنگ چراغى اېرتەلب
دايما كامىنگ گە بۇلسەن روزگار

آبرويىنگ توشمەسەن ابلار ارا
قۇللەسەن بختىنگنى يوكسك اعتبار

«تاعشقى او دلبرنىڭ كۈنگلىمگە اثر قىلدى،
كۈزىم اونوتىپ اويقو تونلرنى سحر قىلدى.»
عالم لىيب

سېۋگى نھالى

عشقىدە كويوب كۈنگلىم، ديدەمگە اثر قىلدى
كۈزلر چو بۇلىب دريا، مردمنى خبر قىلدى

بازار محبتگە آشفته يورهك كىردى
وصلىگە يېتالمىسدن يۇق سودى، ضرر قىلدى

سېۋگىسى نھالىنى دل باغيدە تا اپكديم
كۈز ياشىلە سوو بېردىم، گل قىلدى، ثمر قىلدى

لیلانی سپویب کؤنگیل چون قیس گہ ایلندی
وصلینی تیلب منزل، کوہ ایلہ کمر قیلدی

آیین محبتده جان بېرمک اېرور واجب
فرهاد کبی عشاق عقبا گہ سفر قیلدی

دېمہ اونى عاشق کیم، جانینی فدا قیلمس
کیم بیلدی هوسنى عشق، اؤلمکتین حذر قیلدی

هجرانده الم چېکدیم، یوز شکر که وصل ایچره
کامیمگہ مېنینگ دلبر آغونی شکر قیلدی

اسلام آباد ۲۰۲۲ جولای ۷

ملتيم يورتى

ملتيم يورتى - خراسانى گۈزل
تارىخى مائىنى - تورانى گۈزل

هم سمرقند و بخارا، تاشكېنت
هرى و اونده نمكدانى گۈزل

مهرينى قۇيگن اونگه بابر شاه
كابل، استالف و پروانى گۈزل

لاجوردى بيله لعلى مشهور
كوكچه درياسى، بدخشانى گۈزل

يشم - يشيل باغلىرى اوچماققه تېنگ
تخت رستم - له سمنگانى گۈزل

فاریابی بیلہ انباری^۱ نې خوش
میمنه، همده شبرغانی گؤزل

دوشی و بؤرکه، حسن تال کؤیی
اندرابی بیلہ خنجانى گؤزل

البیرونی و سنایی و سینا
غزنه ده چاولی سلطانی گؤزل

نقشبند و یسوی، مولوی سی
معرفت بابیده عرفانی گؤزل

سلطنت بابیده تېمورگه تېنگ
قنى تاریخیده بیر شانی گؤزل؟

اولوسیم بېرمه دی تن ذلتگه
اېرک اوچون رزمی و عصانی گؤزل

یورت اوچون، ملت اوچون کوهکن نینگ
اسره گن کؤنگلیده ارمانی گؤزل

اسلام آباد ۲۰۲۲ جون ۱۴

كېچە وصلیدین ییراق عشق اھلی چندان ییغلهدی
كویدی هم پروانه و شمع شبستان ییغلهدی
مشرَب

كۈنگلیم ییغلهدی

یورتیم احوالین كۈریب كۈنگلیم پریشان ییغلهدی
دوستلردن ایریلیب غربتده حیران ییغلهدی

قیتە باسدى گل له گن كۈركم دیاریم قرغەلر
قاچدى بلبلر چمندن كۈنگلى ویران ییغلهدی

اۋتمیشینگنى اېسگە آلگن جۈرەلر اۋرتاقلر
كېكسەلر هم یاش تۈکیب طفل دبستان ییغلهدی

بلخده محمود شه مشربنى اولدیردی آسیب
ماتمیده اشکمیش، قندوز، نمگان ییغلهدی

جان فدا اۋغلانلرى نىنگ فرقتىدە قان يوتىب
اۋزىپك و تاتار و قىرغىز ھمدە توركمان يىغلەدى

منگو بېردى غىرتىدن تىترەدى چىنكىز خان
باتىر اۋغلاننى يوقلب ملك توران يىغلەدى

قادرى، چۇلپان و فطرتنى توبن منقورتلر
قىلدى يوق، ھجرىدە توركستان فراوان يىغلەدى

اۋتگە ياندىردى نېچە يوزلب كىتابىنى غنىم^۲
كۈزلرىدن ياش تۇكىب اهل خراسان يىغلەدى

ياغدو ايزلب تون قرانغو آسمانىنگە باقىب،
آي و يولدوز كۈرمەيىن شمع شىبستان يىغلەدى

يىرتقىچ قاپلان يېدى اېركە كىيك اۋغلاغىنى
آرقەسىدن تېلمورىب بىر نېچە جىران يىغلەدى

اۋزنى قربان ايلەدى شىرىن گە يېتمەي كۈھكن
ماتمىدە بىستون تاغى تۇكىب قان يىغلەدى

دوھە – قطر ۲۰۲۴ اپرىل ۰۷

۲. نادرشاه نىنگ توركستان ولايتىگە تەيىنلەگن نايىب الحكومەسى وزير محمد گل مومند مېمنە شەھرىدە سان سناقسىز تارىخ و ادبىياتگە تېگىشلى اۋزىپك تېلىدە يازىگن قۇلبازمە كىتابلارنى اۋتگە يانېرگىنىگە اشارە.

قرا كۆزلر

سېن جانىمگە سالگن اۋت كۆزى قرالردن بىرى
مېن كمان قاشلر غمىدن قڭى يالردن بىرى

كۆرككە بايلر آرەسىدە حسن شاھى سېن ولى
مېن پرىلر وصلىگە مايىل گدالردن بىرى

ناردېك ھر كون بولور شاداب جانا گل يوزىنگ
آل يوزىنگ ھجرىدە چەرەم كھربالردن بىرى

عیش ایله کپچگی رقییم تونلری سپن بیرله، مپن
هر کپچه قان ییغله گن درد آشنالردن بیرى

مپن جنون دشتیده جسمیم یاره دیر طعن اؤقیدین
سپن بو حالیمنى بیلیب بى اعتنالردن بیرى

سالدی جانیمکه ایسیتمه عشقینگ آشوبى نپتهى
دردینگ آلمکدیر، بو دردیم که دوالردن بیرى

ارگو - بدخشان. سرطان ۲۰۱۲

بېچاره خلقىم

قچانلردین بېرى بېچاره خلقىم، كۆزلرى نم دیر
اوروشلر اۆتیده يانگن ملتیم نینگ قسمتی غم دیر

وطنی ترک اېتیب هر يانگه كېتگن نوقیران ياشلر
يېمك ایچمكلری هر تون و كونده آغو و سَم دیر

تینیم بيلمس اوروشلر هم وطنداشلرنی بېزدیرگن
اگر تونده عزا بؤلسه كونیده درد و ماتم دیر

نفاق و افتراق اؤقیدن اېل نینگ كؤكسى دىر يوز چاك
اولوس گر اتفاق اېتسه، بو ايش دردى گه مرهم دىر

اېلىم حقينى مكر و حيله بىرله دشمن اېتدى غصب
قسم خور فتنه چى مكاره ياولر نىنگ ايشى چم دىر

اچىب مېن قۇل دعاگه، خسته اېل بىردملىگىن اىستب
بو ملت هر بىر اولادى دعاسى «اسم اعظم» دىر

پريشان بۇلمه خلقىم اؤكسىمه بىر لحظه دهر ايچره
بوتونلىك توتمه كؤز اوندن، كه دنيا اصلى بىر كم دىر

اؤتېب كېتگه ي قرا تونلر، ياروغ كونلرنى كؤرگه ي ميز
ستم چېككن اولوس بىرله بو آچون خلقى همدم دىر

زعفرانی یوز

دردداشیم قیده تا تونلرده دردیمدن دېسم
بارمو سرداشیم اونگه رخسار زردیمدن دېسم

زعفرانی یوزلریم کورگن کیشی قان ییغلهگی
ضعفلیک تن بیرله هم بو آه سردیمدن دېسم

کویگوسی کؤنگلی بیراونینگ گر دېسم دل دردینی
تون و کون محنت چپکیب قیلگن نبردیمدن دېسم

خاطريم بۇلگى پريشان هر نفس هر آن نپتهى
باشيمه قۇنگن غبار اوستيده گرديمىدن دېسم

گر غريب احواليم ايتسم كۇزلىرىم ياشگه تولر
بارمو سرداشيم انگه رخسار زردىمىدن دېسم

۲۰۲۴ جون

امېرىكه. مساجوست. سپرېنگ فيلد

کورەش میدانی

قۇزغال ای آزاده خلقیم ھمتینگدن اۋرگیله ی
ارسلان باتیر ییگیتلر غیرتینگدن اۋرگیله ی

ننگ ابرور قوللیک - اسارت تورک اولوسیگه مدام
یاونی تیتره تگه ی غرورینگ جرأتینگدن اۋرگیله ی

ظالم و قاتل قرا کوچلرنی قۇیمه اولکه ده
وقتینی تاپسنگ هجوم قیل فرصتینگدن اۋرگیله ی

سور كۈرەش ميدانىگە آتىنگنى يا ھو دېب بوگون
اۈلكەدن ياتلرنى ھەيدە سىرەتىنگدن اۈرگىلەي

خان و خاقانزادەلر ميز اۋتمىشىنگنى اېسگە آل
خلق ارا تارىخىنگ آيدىن، عظمتىنگدن اۈرگىلەي

عيب اېرور قوللىك، اسارت تورك اولوسىگە مدام
توركى آت و تېمورى دۇرئىتىنگدن اۈرگىلەي

۲۰۲۴. ۵ اگست

امېرىكە. مساجوسىت. اسپرىنگفيلد

عشق عالمی

آشفته یورهک یار کؤزیدین حذر قیلر
گر باقسه قیا نپچه کؤنگیل دربدر قیلر

جلاد کؤزی فتنهسی جانیمگه بلا دیر
بیر - ایکی اېمس قیلسه ستم سربهیر قیلر

پایلب یوره من کېلسه صنم گاه مېن تمان
بیلیم او قچان مېن سری بیر کون گذر قیلر؟

هر كچه قاچر اويقولریم ایکی كؤزیمدن
هجریده توكیب یاشلرین تون سحر قیلر

آیدېك یوزینی كؤرسم اېدی نې قیلە ی اما
زلفینی یاییب چهره سیگه او سپر قیلر

كېلگه یمى اوكون کیم قیلیب او وصلیگه مهمان
آخر بو گدا عاشقینی مفتخر قیلر

بیچاره كؤنگیل یېتسه اگر یار کوییگه
عشق عالمی نینگ قصه سینی مختصر قیلر

۲۰۲۴. آگست. ۲۹

امېریکه. مساجوسیت. اسپرینگ فیلد

كېچەلردە

اويقۇم اوچە دىر ھجرىدە ھەر آن كېچەلردە
كۈنگىلىم بۇلە دى زار و پرىشان كېچەلردە

قىلمەيدى وفا ەھدىگە او يوزلىرى آيىم
كېلمەيدى نېتەى وعدەسى يالغان كېچەلردە

كونلردە ياشىرگەى اۋزىنى پردە ايچىدە
قەيلردە يورر سرو خرامان كېچەلردە

مینگ وعده بپریب کپلمه دی بیر لحظه قاشیمگه
اغیار ایله سورماقده می دوران کپچه لرده؟

هردم کوته من آی یوزینی کؤرگنی تونلر
بؤلما دی مېنگه شمع شبستان کپچه لرده

کیپریکلری کؤکسیمنی تپشر اونگه نې پروا
عشقیده کوییب یوتسه یورهک قان کپچه لرده

قیلیمه دی وفا وعده سیگه قاشی کمانیم
کؤکسیمگه آتر کیپرگی پیکان کپچه لرده

یوزلرده گی خالی آشیر حسن و چیرایی
جانیمنی بېره ی کپلسه او جانان کپچه لرده

هجریده ادا قیلدی مېنی لاله عذاریم
وصلیگه یېتالمه ی بېره من جان کپچه لرده

بؤنینگه تاقیب کپلسه اگر لعل ایله یاقوت
ساوغم اونگه دیر بلخ و بدخشان کپچه لرده

بوزوق كۈنگىل

كوچه مدن بير كون اۋتدى اول پريزاد
كۋالمه‌ى ايله‌ديم مينگ داد و فرياد

چمنده بۇلسه دېب باردېم ايزيدين
او يېرده هم يۇق اېردى سرو آزاد

كۋرينمسدى ينه باغلىر ايچيده
نې بۇلدى دېب باقرديم قدى شمشاد

اگر تاپسم ابدى بيركون بو يېرده
بۇلردى خسته دل قيغودن آزاد

به ناگاه تاپيلب كېلسه پريدېك
بوزوق كۈنگليم بۇلردى قيته آباد

۲۰۲۴. سېتىمىر. ۰۷

امېرىكه. مساجوسيت. سپرينگ فيلد

حزین کۈنگیل

کۈنگیلگە مەهرینی جا قیلدی کەتدی،
حزین کۈنگیلیمنى شیدا قیلدی کەتدی.

وصالیکە یېتالمەى ییغلەدیم کۈپ،
کۈزیم یاشینی دریا قیلدی کەتدی.

ابدیم بیرەمر مېن دیداریگە زار،
باقیب بیر یۈل دل آسا قیلدی کەتدی.

كۈنگىل محزون اېدى ھجرى غمىدە،
قېپىب كۈز دل تسلا قىلدى كېتدى.

كېلىب ھجران تونىدە ياشىرىن او،
يۇق و بارىمنى يىغما قىلدى كېتدى.

آتىب كۈكسىمگە اۋقلر كىپىرىگىدن،
قىزىل گلر تماشا قىلدى كېتدى.

اۋزىن ساغىنتىرىپ، حسرت يوكىدن،
الدىك قامتىم يا قىلدى كېتدى.

ساچىن بۇنىمگە او ترسا گۈزل قىز،
سالىب انداق چلىپا قىلدى كېتدى.

خوشا، بىر يۇل كېلىپ قۇنىمگە توشدە،
وفا رسمىنى برجا اېتدى كېتدى.

۲۰۲۴. سىپتىمىر. ۰۷

امېرىكە. مساجوسىت. سپرىنگ فىلد

قچانگچه

عشقى يۇليده قنچه بېرهى جان، قچانگچه،
عمرىم اۋتهدى زار و پرىشان قچانگچه؟

وصلیگه يېتمه يىن كون و تون تلپىنر بو جان،
وه، بو نې جان چىكىش مېنگه، هجران قچانگچه؟

هر تون بارر بو خسته كۈنگىل يار كويىگه
آچمس ابشىكنى طفل دبستان قچانگچه؟

جان نقدی بیرله حسنی خریداری من اونینگ
ساتماقده لېک اؤزینی ارزان قچانگچه؟

هجری تونیده نېچه توکر قانلی یاش کؤزیم،
عشقی یؤلیده ناله و افغان قچانگچه؟

بیغلب فراقیده تون و کون یوق تینیم مېنگه،
کؤنگلیم اویین بو سېل اېتر ویران قچانگچه؟

قمچی اوریب آتیگه کپلر مېن سری او آی،
قیلگه لی نعشیم اوستیده جولان قچانگچه؟

دریا بؤلپب آقر غمیده کؤز یاشیم مدام،
گاهی تاشیب بو سېل اېتر طغیان قچانگچه؟

بؤلمه یدی یار وصلی نصیبیم نې قیلهی علاج،
کوییده قنچه کپزگه مېن سرسان، قچانگچه؟

۲۰۲۴. سپتمبر. ۱۴

امېریکه، مساجوسیت، سپرینگ فیلد

اۋزبېك تىلى

اېسكى تارىخ و تمدن دن نشان اۋزبېك تىلى
سېن شرف سن ملتىمگه عز و شان اۋزبېك تىلى

قۇيدى اۋت سنانسىز كىتابىنگ ابداتىنگىگه غنىم
خوش كه، قالدىنگ او ستملردن امان اۋزبېك تىلى

يازدى دردانه اثرلر اۋز تىلىده بابرىنگ
سېن ادب ميدانىده صاحبقران اۋزبېك تىلى

خمسە بىرلە تۇرت ديوان شعر و باشقە كۇپ اثر
يازدى سېندە ھەم عليشېرىنگ روان اۋزېك تىلى

دور آشوبى كۇزىدن سۇلمەگەي عمرىنگ گلى
ايلدىزىنگ تارىخ قەرىدە نھان اۋزېك تىلى

اۋتمىشىنگ بىلگن كىشى يوكسك مقامىنگى بىلور
رتبەدە شايد سېنگە تېنگ آسمان اۋزېك تىلى

سۇزگە باي سن اي تىلىم، شاعر لرىنگ نازك خيال
ھەر بىرى نىنگ شەرىدە روح و روان اۋزېك تىلى

آنەلردن اۋرگنىمىز آنە تىلنى شوق ايله
ھەر بىر اۋزېككە عزيز و جانە جان اۋزېك تىلى

ھەر كىشى دنيادە كم سىتسە سېنى، آنە تىلىم
بغرى بۇلسىن قان و ھەم رنگى سمان اۋزېك تىلى

يوكسەلىب بارسىن سېنىنگ قدرىنگ ايلرمن دعا
بونگە لايىق سېن جھاندە بى گمان اۋزېك تىلى

۱۰.۲۰۲۴.اكتبر

امېرىكە.مساچوسىت. سېرىنگ فيلد

چېكمەدى بلبىل نەفس تا كېتدى گل گلزاردىن
 ھېچ كافر قالمەسەين يا رب جەھاندە يار سىز
 تېرىزلى صائب

عارسىز عاشق

بۆلمەسەين كۆكەلمدە اصلا ھېچ يېر گلزار سىز
 گرچە بۆلمەس باغلردە گل تېكىنسەز – خار سىز

جان بېرىش مەشوق كويىدە اپرور عاشققە رەسم
 شو سېدىن دېدىلەر عاشق كېشىنى عار سىز

نېگە نەسرانى گۈزەل باغلەر بېلىگە زەلفىنى
 چۈنكى تەرسا زادەلەر بۆلمەس اپمىش زەنار سىز

تا تيكن جوريني چېكمه‌ي گلگه بلبل يېتمه‌ي
چون اېرېشمس يار و صليگه كيشي آزار سيز

بار دېب يارينگده ياري طعن اېر دايم رقيب
كيم كؤريبدور دهر ارا بير يارني اغيار سيز

اؤخشه تالمس من بؤيېنگني سروگه اي نازنين
چونكه كؤرديم باغ ارا هر سرونى رفتار سيز

۱۵.۲۰۲۴.اكتوبر

امېريكه. مساجوسيت. سپرينگ فيلد

محبت گلشنی

مېن صنم سیماسیگه گلدېک لطافت ایستره
تېگمه سین حسنیگه کۆز دېب کۆپ حمایت ایستره

بۆلسین ای شهدخت آییم و بختینگ برقرار
گلگه چېرمب خیمچه بۆیینگ شآن و شوکت ایستره

سېن گۆزلیگ رمزی دیر سن ای محبت گلشنی
جانگینم حسن و چیرایینگ بی نهابت ایستره

رَشک اېتر بوستان ارا کُورسه بۇيىنگ آزاده سرو
قد و بستىنگه سېنىنگ هر دم طراوت اىستهره

سۇزگه گر غنچه دوداغىنگ آچسنگ ايجو ساچيلور
سۇزلرىنگه هم فصاحت هم بلغت اىستهره

قۇللىرىم هر دم دعاده، درد کُورمه اى نگار
سېنگه دايم اى صنم ساغلىک سلامت اىستهره

يوکسلىب بارسىن هميشه بخت و اقبالىنگ سېنىنگ
پارله سىن عمرىنگ قوياشى دېب سعادت اىستهره

سېن نجابت شب چراغى و نفاست آيه سى
يخشىلىکلرنى سېنگه هر آن بغايت اىستهره

سىنمه سىن بۇيىنگه تېنگ باغ ايچره بير نازک نهال
سېنگه باقنگه يمان کُوز - له غيابت اىستهره

۲۰۲۴. اکتبر. ۲۷

امېرىکه. مساجوسيت. سېرىنگ فيلد

مخمسار

هجران تاموغى

كۈزلرى جانگه بلا دور يار دلجو كېلمەى،
 جان آلرگه قاش قاقىب، كۈزلارى جادو كېلمەدى،
 ساچلىرىنى سېلكىتىپ يانيمگە مېرو كېلمەدى،
 كېچە كېلگوم دور دېبان اول سرو گلرو كېلمەدى،
 كۈزلرىمگە كېچە تانگ آتگونچە اويغو كېلمەدى.

اول پرى هجرىده كويمكىدىن بۇلىب مېن بى قرار،
 اۋتدى عمرىم فرقتىده، كوندوزىم دور شام تار،
 قىلدى كۈزدن اويغو هم ديدار اميدىده فرار،
 لحظه - لحظه چىقديم و چېكىدىم يۇلىده انتظار،
 كېلدى جان آغزىمگە و اول شوخ بدخو كېلمەدى.

بىرمەدى بىر يۇل باقىب مېن سارى كۈنگلىمگە نشاط،
 ايرىلىق دردى بىلە يۇق خاطرېمدە انبساط،
 ظلمىدىن آرزولرېم قۇرغانى تايدى انحطاط،
 عارضىدېك آيدىن اېركندە گر اېتدى احتياط،
 روزگارېمدېك هم اۇلغاندە قارانغو كېلمەدى.

آى جمالىن كۈرسە تىب آلدى كۈنگل مەوش نگار،
 بىر يۇلى باقمىس منگە جانىمنى قىلىسم هم نثار،
 عشق ارا افسانە من وصىلى يولىدە خوار و زار،
 اولپريوش ھجرىدىن كىم يىغلەدېم دىوانە وار،
 كىمسە بارمو كىم انگە كۈرگندە كولگو كېلمەدى.

تېلبە دور مېن گلبدن بزمىگە كېلتورمىگ مېنى،
 اۈزگە لرگە تېلبەلىك حالىمنى بىلدورمىگ مېنى،
 يۇقلەبان كېلگەى سېنى دېب يار كۈندورمىگ مېنى،
 كۈزلرىنگىدىن نېچە سوو كېلگەى دېب اۈلتورمىگ مېنى،
 كىم بارى قان اېدى كېلگن بو كېچە سوو كېلمەدى.

بۇلدى بىرېم قانى بىرلە عشقى دىوانى رقم،
 عشق كويىدە قدم قۇيگن كىشى بۇلگەى عدم،
 يارنىنگ ھجرى تموغىدە چېكىب درد و الم،
 طالب صادق تاپىلمىس، يۇقسە كىم قۇيدى قدم،
 يۇلگە كىم اول قدم معشوقە اۋترو كېلمەدى.

عشق کوییده قیلر دلدار مېن بیرله اۋیین،
یا که او شیرین مودور کوهکن گه کۋرستمس بۋیین،
فرقتی قیغوسیدین نه یله ی اونوتوب من کویین،
ای نوایی باده بیرله خرم اېت کۋنگل اویین،
نې اوچون کیم باده کېلگن اویگه قیغو کېلمه دی.

میمنه ۱۳۶۱ یاز فصلی

اېركين دياريم السلام

ای گۈزل یورتیم مېنینگ اېركين دياريم السلام،
نامی كېتگن دهر ارا ای افتخاریم السلام،
باغ و راغینگ جان بغیشلر لاله زاریم السلام،
تاغلرینگ باش كۈككه سورتگن با وقاریم السلام،
سوولرینگ دردیمگه درمان چشمه ساریم السلام.

قۇی قلمنى، ای وطن آتینگگه بیتسین داستان،
بېر اجازت تیلگه هم وصفینگنى كۈپ قىلسین بیان،
جنگل و اۋرمانلرینگ شهبازلر گه آشیان،
قرچیغى اۋغلانلرینگ یانینگده هر دم پاسبان،
بیزگه سېن عزّ و شرف هم اعتباریم السلام.

بویروغینگ نې بۇلسە ای اۆلکم، بوگون حقدارسن،
 بیزگه بیر مشفق انادېک مهربان غمخوارسن،
 ناخلف اولاددن چېکدینگ تومن آزار سن،
 لیک سېن فرزندلرگه هر زمانده یارسن،
 مېن قیلە صدقه یۇلینگده یۇق و باریم، السلام.

بیز تیریک میز سېن بیلە ای بیزنی سېوگن آنە میز،
 دشمنینگه دوست یۇقمیز، یاتینگه بیگانه میز،
 سېندین ایرو هر زمان عشقینگ اۆتیده یانه میز،
 شمع اگر بۇلسنگ سېنینگ تېگرهنگده بیز پروانه میز،
 سېندین آلگه ی قیتە سامان کار و باریم، السلام.

چۆلرینگده قولدېک ایشلب تنتی دهقانینگ بۆلە ی،
 تاغلرینگده قۇیلرینگ باقگوچی چۇپانینگ بۆلە ی،
 کۆکسیمی قلغان قیلیب هر کون نگهبانینگ بۆلە ی،
 جان کبرهک بۇلسە بویور، هر آنده قربانینگ بۆلە ی،
 ای شرفلی مأمینیم، ای ننگ و عاریم، السلام.

بېرمه رخصت، یاولرینگ اېلگه قیران کېلتورمه سین،
 خلق قانینی ایچیپ دور ایله دوران سورمه سین،
 سېنگه کیم باقسه قیا تخمی توگونده تورمه سین،
 سېنگه چېپ باققن یامان کۆز یاختی دنیا کۆرمه سین،
 گلله، یشنه ای وطن، ای لاله زاریم، السلام.

جان غمی

قتلیمه بېل باغله دینگ آلدینگیدین جرارراق،
كۋزترینگ قصدیم قیلر جلاددېن خونخوارراق،
كۋرمه دیم عشق ایچره سېندېك رحمی یۇق غدارراق،
سۋرمه حالیمنی كه بۇلدوم بورناغیدین زارراق،
جسم جانددین زار و جانیم جسمدین افگارراق.

هجر وادیسیده کیم كۋرگی بو رنگیم زردینی،
فرقت اۋتیده کویوب قالگنده جسمیم گردینی،
یا كه كۋنگلیم خورسینیب چېكکنده آه سردینی،
بنده تقریر ایله ی آلمان بند بندیم دردینی،
یوز تېمور بند اۋلسه اندین بو اېرور دشوارراق.

ای یورەك زیا صنم کوییده یالباردینگ دریغ،
 عشق داوانلی یۆلیده قنچه كۆپ هاردینگ دریغ،
 عشقبازلیکده قمار اؤینه شنی یوتقاردینگ دریغ،
 مست و بیخودلوق بیلە عمر ونگنی اؤتکاردینگ دریغ،
 ای کؤنگیل موندین ناری بؤل بیر نیمە هوشیارراق.

قیغو و محنت ارا کۆردی رقیبیم بۆلدی شاد،
 اوشبو حالتده غمیم اؤکسونمەدی بۆلدی زیاد،
 هەیقیریب هاتف منگە بیر یخشی معنی بېردی یاد،
 غفلت اویقوسیدین اویغان گر تیلر بۆلسنگ مراد،
 کیم یېتر مقصدغه هر کیم بۆلسە او بیدارراق.

بوسە غنگدە کۆز یاشیم تۆککندە سېن یانیمگە چیق،
 اؤزنی تۆرگە ایلمە گیل بۆلگیل مېنگە قیتە شفیق،
 بیر سوو آققن یېردە قیتە سوو آقر بۆلگی اریق،
 اؤلگالی یېتدیم مېنینگ جانیم غمین یې ای رفیق،
 دهر ارا چون یۇق کیشی سېندین منگە غمخوارراق.

یار جوریدین ینە هر کوندە قیلدیم دیدە تر،
 لیک وفاسیدین کۆرینمس قیش و یاز ایچرە اثر،
 ییغلەبان کویمکلریم بیر لحظه بۆلمس مختصر،
 کېلماس اؤخشر زحمتینگ اصلاحه ای بابر مگر،
 هر دوا کیم قیلدیلر بۆلدونگ تقی بیمارراق.

رحمتلى ابوالخير خىرى ۱۳۲۷ - يىلى ھراتدە بۇلگنىدە مستبد تىزىمىنىڭ يوقارى مرتبەلى عملدارلى مملكت اھالىسىگە كۇرستگن ظلمىدن بېزىب بىر غزل يازگن. استاد خىرى اوشبو غزلىنى فارياب ضيالىرىگە جۇنەتگن. اوشبو غزلىنى قۇلگە كىرىتكىچ اونگە مخمس باغلەدويم.

اپزگو نيت

بېكلىرىم اجدادىنگىزگە يخشى اولاد اۇلسنگىز،
ظلم تاغىن بىرلشىب قازمكدە فرھاد اۇلساگىز،
بېلىنى باغلب، قۇل بېرىب بىر - بىرگە امداد اۇلسنگىز،
وارمو اولكون دوستلر كىم سىز ھم ارشاد اۇلسنگىز،
خلق ارا خۇر تانىلىب بىر ملت ايجاد اۇلسنگىز.

اېزگو نيتلر بيله يىخشى يىشىگ دوران سوروب،
 خان و خاقانلر كىي اۋز يورتيدە دولت قوروب،
 باش كۋتاريب علم اهلى ايچره آسودە يوروب،
 جانلريم! كېلگەيمو شونداق كون كه اويقودن توروب،
 چۈريليكدن ايريليپ قولليكدن آزاد اۋلسنگيز.

سقلەسین سیزنى اېگەم يۈلدە ھلاکت چاھیدن،
 باشگە بارمس، يۈل ادەشتيرگن يامان ھمراھیدن،
 تۇغرى يورمەي اېگرى يۈلنى باشلەگن گمراھیدن،
 سیزنى تېنگريمدن مۇفق ايستەيوب درگاھیدن،
 التماسيم دور كه، مينگ - مينگلرگە استاد اۋلسنگيز.

اۋترو كېلگندە ياولر حملة قيلينگ كۈكسين ياريب،
 بېلنى باغلب، تۈن كييب، آتگە مينيپ، هر يان باريب،
 مرحباسيزگە بو يۈلدە توختەمگ بيردم ھاريب،
 عرقينگيز بيرلە تيلينگيزنى اۋلومدن قوتقاريب،
 عرقلر يانيدە فخر ايلب كۈنگل شاد اۋلسنگيز.

آت مينينگ ميدان ارا قمچى اورينگ چو - چو لاشينگ،
 تانيتيب اۋزنى جھان اهلى ارا منگولاشينگ،
 آنە تيلدە سۈزلاشينگ، يىخشى تيلك آرزولاشينگ،
 گر بو تيل، تيل بۇلمسە تەيلانگ مونى پشتولاشينگ،
 بۇلمسە شك يۇق كه نادانليكلە برباد اۋلسنگيز.

حق آلرگه اينتيليگ، قۇرقمەي مدام جرأت بيلن،
باش كۇتارينگ، تېبرەنينگ تارىخده بير فرصت بيلن،
تيل اوچون، ناموس اوچون، توپراق اوچون سرعت بيلن،
اۋقۇمق، يازمق ايله هر تيل قالور عزت بيله،
سعى اپتینگ عزت بيلن سيز هم قلمداد اۋلسنڭيز.

هر ستمگر يادون اۋچ آلاق روا دور – انتقام،
اوشبو يۇلدە بيرلەشليب، كۇنگيلدن ايلنگ اهتمام،
قيتە تاپينگ عالم اهلى ايچرە اېسكى احتشام،
اۋز تيلينڭيز بيرلە يازينگ خيري يە اۋخشىب مدام،
بير بيراوغە نامەلر، تا توركدن ياد اۋلسنڭيز.

فاریابیم

فاریابیم، زادگاهیم سېنگه جان قربان قیلهی،
 دشمنینگ هر یېرده بۆلسه زار و سرگردان قیلهی،
 توپراغینگ زر - توتیا دور سرمه چشمان قیلهی،
 سېنگه باققن یاو و یاتلر کۆزلرین گریان قیلهی،
 نې قیلهی، ایتگیل، بویور یۆلینگده صدقه جان قیلهی.

یولرینگدن اسرهگی آلپ ارسلانلر ساری باق،
 قۇیمهگه یلر اؤزگه لرنی کؤکسینگه باسسه آیاق،
 هر بهادر باتیرینگ ایلگیده ساپلنگن یراق،
 کیم یامان ساغینسه سېنگه قیته بېرگه یلر سباق،
 پاسبانینگ مېن اولردېک قیته دن پیمان قیلهی.

نې قىلەى كۆكسىنگ بوگون قىصار اوچون يوز پارە دور،
ياكه يوزلب قارە كۆز قىصاردين آوارە دور،
غم يېمە دردرينگ گە تېنگرى بيرلە ملت چارە دور،
عاقبت دشمنلرينگ بيچارە و يوز قارە دور،
قان تۆكيب يۆلينگدە مېن ياولرنى بغرين قان قىلەى.

فارياب يلغوز اېمس سن جوزجان يانينگدە دور،
سرپل اولادى مدام سېن بيرلە فرمانينگدە دور،
بلخ و تخار و بدخشان بيرلە پيمانينگدە دور،
باميان، آيىپك اېلى مردلرچە ميدانينگدە دور،
سېنگە كېلگن هر بلاگە كۆكرەگيم قلقلان قىلەى.

قۇى ينە قىتە تيريلسين فاريابيم اؤتميشينگ،
اؤنگيدن كېلسين هميشە كار و بارينگ هر ايشينگ،
دايما كېچسين غرور و فخر ايله ياز و قيشينگ،
باشى تېنگ كۆكلردە يورسين اېركينيب هر بير كيشينگ،
اؤتميشنگنى تيكلماققە هر سارى جولان قىلەى.

فارياب! باتورلرينگ قىتە سينر دور و زمان،
هر بير اؤغلانينگ بوكون تېموردېك صاحبقران،
آنە يورتنى سقلەماققە هر بيرى بير قهرمان،
بابر اولادى ينە دور ايچرە بېرگەى امتحان،
مېن بولر وصفين يازيب تآريخده داستان قىلەى.

مثنوی

غربت

بو غربتده نې دیر حالینگ وطنداش
وطندن بارمی احوالینگ وطنداش

وطننی یاد اېتیب شام و سحرلر
کېلیب کبتگندین آلدینگمی خبرلر

آمانمی اوندهگی بختی قرارلر
جفا تیغی بیلن کؤکسی یرالر

نې بۇلدى شوکت و شانلر نې بۇلدى
نې بۇلدى اېزگو ارمانلر نې بۇلدى

قولاقلردن تېر آوازی^۳ کېتمس
کیشی بو ملک ارا دادیمگه یېتمس

کېلرمو عاقبت اولکون الهیم
وطن توپراغی بۇلسه سجده گاهیم

۱۹۹۹. مارچ پاکستان. اتک. کمالپور شهری

آزاده يورت

وطنداشيم، وطن كؤكسى يرا دير
وطن دشمنلرى كؤنگلى قرا دير

كېلىنگلر بىرلشەيلىك، بىرلشەيلىك
وطنده بىر بۇلىب بىرگە يشەيلىك

يېتر شونچە جداليك، بينواليك
قىلەيلىك بىر - بىراوگە آشناليك

وطن ویرانه دیر، ای جانہ - جانلر
بو خسته تنگہ بپرسک تازه جانلر

چمن بؤلسین قوروق دشت و بیابان
آلهیلیک تاغ و تاشدن لعل و مرجان

بیلهیلیک قدریمیز، انسانمیز آخر
که بیرمیز، بیر - بیراوگه جانمیز آخر

تیریک قدرینی بیلمهیمیز، یارانلر
اؤلیکلردن یسهیمیز قهرمانلر

بیراو قدرین تیریکلیکده بیلهیلیک
قیلیب حرمت اونی کوزگه ایلهیلیک

کپلینگلر، بیر تن و بیر جان بؤلہیلیک
بیلهیلیک دردییمیز، درمان بؤلہیلیک

که تا بو یورتیمیز آزاده بؤلسین
توغیلگن نسلی تېمورزاده بؤلسین

وطن مجروحدیر، درمانگه محتاج
بوزیلگن جسمی تازه جانگه محتاج

مېن و سېن بىرلشەيلىك، بىز بۇلەيلىك
آنە يورتىمگە اۋغىل - قىز بۇلەيلىك

بو ويران كلبەمىزگە اۋت قۇيىلدى
نېچە يوزمىنگ كىشى قۇيدېك سۇيىلدى

قەيېردە فتنە برپا قىلدى شيطان
مسلمانگە بۇلىپ دشمن مسلمان

اورىمىز تېشەلر اۋز رىشەمىزگە
سالىب يىغما يىنە اندىشەمىزگە

وطن

سپن بيلن بار اعتباريم اى وطن
سپن بيلن بار اقتداريم اى وطن

سپنده قالدی آبروييم – عزتيم
سپنده قالدی رنگ روييم، همتيم

سپن سيزين غربتده كيم بولديم بوگون
سپن سيزين گويا تيرك اؤلديم بوگون

نې قىلەى غرىتدە راحت يۇق اپكن
بىر نفس بىردم فراغت يوق اپكن

تۈزىگن توپراغلرىنگنى زارى مېن
يم ىشىل اۋتلاغلرىنگنى زارى مېن

بوندە موسمدىن حلاوت كۈرمە دىم
كېچدى آى و بىل طروات كۈرمە دىم

بوندە نې قىش، نې بهار و يازى بار
بوندە بلبلنىنگ نى خوش آوازی بار

قىشى ياز و يازى دوزخدن یمان
يا كه غرىتدە قىلورمن بو گمان

قىشده گى قارىنگنى ساغىندىم وطن
هر نې كه بارىنگنى ساغىندىم وطن

گر مىسر بۇلسە قۇيىنىنگە بارىب
توپراغىنگنى كۈزگە سورتسم يالبارىب

سىن بىلن بۇلگندە قدرىنگ بىلمە دىم
بو گنه بولدى، ثواب ایش قىلمە دىم

گر گدا مېن، سېنده بولسم شاه مېن
يوقسه سېن سيز مېن گدا، آگاه مېن

نې قيله ي يورتيم بوگون غمخانه دير
بونده گي ابل بيزلره بيگانه دير

نې دېبان شرح فراقينگي يازه ي
يا چېكيب اونلر فلكدن اوْتكره ي

قه يسي بير غمدن شكايترلر قيله ي
قه يسي ماتمدن حكايتلر قيله ي

شعر اېمس دور بو جگرنينگ ياره سي
دردلي ابل كۈنگلي نينگ قان ياره سي

استعاره بونده يوق، كوز ياشي بو،
ينگي بير غمنامه نينگ سۈز ياشي بو

خلقت شاهکاری

ای که خلقت شاهکاری سن، تیلیم،
سپن آنمنینگ یادگاری سن تیلیم.

سپن نوایی، سپن اؤلوغ بېکدن نشان،
ای بویوک ملت غروری – فخر و شان.

سپن بابالر، سپن بشر اعجازی سن،
سپن تفکر شهپری، پروازی سن.

بارلیگیم شھنامہ سی شہ فردی سن،
خلقیمی ز غمنامہ سی نینگ دردی سن.

کۆککە یېتگن داد و فریادیم اۋزینگ،
نېچە مینگ ییل خاطریم – یادیم اۋزینگ.

یېغله گن چاغده ییغیم تعبیری سن،
کولگنیمده کولگونینگ تفسیری سن.

تیل بدیع و تیل نفاست آیہ سی،
تیل تمدن رهبری، سرمایہ سی.

اۋزلیگیم اۋزبکلیگیم نینگ باعثی
اېرکیم و اېر کینلیگیم نینگ باعثی

سېن بیلن قوتلوغ قوتدغو بیلگیمیز،^۴
آنگیمیز یاغدولی، کوچلی ایلگیمیز.

سېن نوایی "خمسه" سی نینگ جانی سن
"لیلی و مجنون" ی نینگ پیمانی سن.

سېن بیلن شانلی غزل، ھنگامہ میز،
سېن طفیلی منگو بابر نامہ میز^۵

۴ . یوسف خاص نینگ "قوتدغو بیلک" اثریگہ اشارہ

۵ . بابرنامہ گہ اشارہ

ای تیلیم، آنه تیلیم، جان و دلیم!
بایلیگیم سن، بارلیگیمدن حاصلیم!

ای تیلیم، سېن سۆزگه باي تیل سن اؤزینگ،
یېرده دېنگیز، کۆکده آی تیل سن اؤزینگ.

تورکي تیللر شاهي سېن، اؤزبېک تیلیم،
هم قویاشی ماهی سېن، اؤزبېک تیلیم.

تاپدی اؤرخون نامه سی سېندین چیرای،
اېسکی توران نعره سی هم چنگ و نای.

سېندین آرا تاپتی شعریم دفتری،
سېن بيله کۆرکم ادب نینگ کشوری.

فخر اېتر سېن بیرله تورکي زاده لر،
یېر یوزیده اېرکسپور آزاده لر.

کولتېگین^۶ غمنامه سی آهنگی سېن،
قیغولی کون منگله یی آژنگی سېن.

اېسکی قاموسیم، تیلیم معنا گه باي،
کۆکسیگه باسدى سېنى اول آنه ساي.

۶. کولتېگین: کۆک تورک امپراتورلیگی شهزادلریدن. اونینگ خاطره سیگه بغیشلب اېسکی تورکی تیلده یازیلگن مرثیه لر اؤرخون دشتیده (مغولستان) ده کشف اېتیلگن اېدی.

سېن تېمور بېک تمغه سیده آشکار –
"کوچ عدالتده" دېگن منگو شعار.

نې گۈزل سېنده مامه لر قرغیشی،
سېنده یاقیملی آنه لر آلقیشی.

سېن مُحَقِّق اۋزلیگیم نینگ حجتی،
اۋزلیگیم اۋزبېکلیگیم نینگ حجتی.

سېن بیلن اۋلسم اۋلیم مېنگه حیات،
سېندین ایریلسم، حیاتیمدیر ممات.

سېن آنمدن مېنگه قوتلوغ یادگار،
آبروییم سن، تیلیم – عزّ و وقار.

كۈنگىل غىنامەسى

كۈنگىل غىنامە سىن كىمگە آچەى مېن
بو غرىتدىن ىنە قەيگە قاچەى مېن

نېتەى دلە مدارىم قالمەدى ھىچ
كوترگە ھم قارارىم قالمەدى ھىچ

وطن، بىر ياندە قالدى مەربانلر
سۈزى لذتلى بالدىن جانە - جانلر

چمنلرده سۇلىب سرغەيدى گلر
تۇكر كۇز ياشىنى خستە كۇنگلر.

ينه اېسكى المر تازە بۇلدى
يورەكلر داغى بى اندازە بۇلدى

جەنم قىلدى يورتىمنى ياووزلر
بدرغە بۇلدى مىنگلب قارە كۇزلر.

كۇچىب بلبل بىابان بۇلدى باغلر
يانىب اۇرمان كومىلدى كولگە تاغلر

وطن دردى كۇنگلنى يارە قىلگن،
فراقى بىزنى كۇپ بىچارە قىلگن.

وطن، قنچە غمىنگ بۇلسە يوتر من
وطن، مېن سېنگە اېركىنلىك كوتر من.

كېتر بىر كون قرا قوشلر چمندن
ينه چقنر دمنلر ياسمندن

اېسر سلقين شبادە تاغلرىنگدن
كېلر گلر ايفارى باغلرىنگدن

ینه ینگرر قۇبیزلرنینگ صداسی.
دوتار و دۇمبیره نینگ خوش نواسی

ترنم ساز اېتر بلبل چمنده
نوالر بزمی بۇلگهی انجمنده

قرا تون یاریگهی آی یاغدوسیدن
آچر کۇز غنچه لر ناز اویقوسیدن

وطن قیته وطن بۇلگهی وطنداش
توتر گل بیربیریگه قوم و قرداش

قوچرلر بیر بیرینی آشنالر
فراق آزاری چېککن بینوالر

چلر دف - دایره آزاده قیزلر
کولیب اؤینرلر او چېچک مېنگیزلر.

یلاوینگ هېلپیره ب تورسین دمام
سېنینگ اېرگینلیگینگ دشمنگه ماتم

گل و بلبل

تاغ شمالي تانگ چاغى باغلىر تمان،
هېلپىراتىب گل شاخىگە بېردى جان.

غنچەلر كولدې، چمنلر یشنەدى،
بۇلدى گل فصلى دمنلر یشنەدى.

كۇردى بلبل گلنى، بۇلدى شادمان،
بۇلدى اوندىن قرغە - قوزغون كۇنگلى قان.

سیره‌دی گل یانینگه بلبل کپلیب،
یوز تومن نوحه چپکیب کؤکسین تیلیب.

گل بوتاغیده توزوب بیر آشیان.
اؤز تیلیده قیلدی سېوگیسین بیان:

ارزیمس مونچه سېنگه کؤکسینگ سؤتیش
هم کبره‌کمس دور مېنگه اؤزدین کبتیش.

گل دېدی بلبل گه اوشبو سؤزنی،
تېلموروب کؤپ تیکمه مېنگه کؤزنی.

کیمنی سېوسنگ ارزیگه‌ی، ای خسته قوش؟
سېن بو سؤزنینگ معنیسی گه ایله هوش:

دانه اېردیم اوی توبیده یاتبېدیم،
بیر توگون ایچره قوروبان قاتبېدیم.

آلدی بیر کون باغبان قؤل اوستیگه،
باغ ارا اېکدی مېنی یؤل اوستیگه.

کؤکلم اېردی، یاغدی یامغیر تینمه‌یین،
کؤکه‌ریب یېر اوزره چیقیدیم سینمه‌یین.

كېچە - كوندوز باغبان كېلگەى اېدى،
سوو بېرىب يانيمده اۆلتيرگەى اېدى.

غنچهلر قىلديم نېچە كوندن نرى،
يم - یشیل اېردى كته باغ نینگ هر سرى.

تانگ شَمالى تاغدن اېسدى كېچەلر،
تۆلدى گلگە هر بوتاغيم نېچەلر.

اېندى سېن باغبان نى سېوسنگ ارزيگەى،
تينمه گن انسان نى سېوسنگ ارزيگەى.

سېو يَنه تانگلرده اېسكن يېلنى هم،
هر بولوتدن يېرگە اېنگن سيلنى هم.

كۆر كه انسان محنتى اېردى مېنى،
گللتیب يانيمگە چارلتدى سېنى.

بیلیم تاجی

كېلىنگلر بىر بىراونى كېچىره يلىك
كېلىنگلر كىنە اۋتىن اۋچىره يلىك

بۇلر، بىز ھم تحمل پىشە قىلسك
بىلىب بىر - بىرنى قدرىن بىرگە يورسك

ىنە بىز سۇزلەسك صلح و صفادن
كۇرىب يورسك وفا ھر آشنا دن

بیلیملر تاجی بۇلسین باشیمیزده
قووانچ بیراگی بۇلسین قاشیمیزده

غنیملر ابلکه سین یپرگه اوره یلیک
بریمیز بیر بۇلیب دوران سوره یلیک

سینیق دیر کبمه میز دریاده توفان
کسل دیر ناخدا بیز بونده حیران

یپتر کۇپ فتنه لر قربانی بۇلدیك
گل آچمه ی سرغه ییب هر یپرده سۇلدىك

تۇکیلماسون اېلیم نینگ قانلی یاشی
یانیب تورسین سعادت نینگ قویاشی

قضا تقدیر دیب نالان یوریبیمیز
نی چاره دېب دلی ویران یوریبیمیز

جهالتدین بوگون بیچاره بۇلدىك
وطندن ایریلیب یوز پاره بۇلدىك

قرامی آقمی فرقین بیلالمه ی
یوریبیمیز غم چېکیب لحظه کولالمه ی

بيليم دير چاره هر بير درديميزگه
بيليم روح بپرگوسی شه فردميميزگه

۲۰۲۴. آگست. ۲۶

امېريکه. مساجوست. اسپرينگ فيلد

باله‌لیک دوریم

باله‌لیک دوریم ابدی طرفه زمان
دنیاگه کپلگن یبریم جنت نشان

اوخلر اپردیم آنه جانیم یانیده
جانیم اپردی آنه جانیم جانیده

هر قچان اپردیم آتم ارداغیده
اپرکه‌لردیم اونگه یاشلیک چاغیده

هر زمان قیلدی دعا بختیم سؤره
آنه جانیم باقدی اؤرگگه اؤره

ملا بپرگن کؤز توماریم بار ابدی
تونلری دایم آنه م بیدار ابدی

اوخلتردی الله ایتیپ ییغله سم
کویديرردی دود قیلیب اسپند هم

جوگی کپلسه اوییمزگه هر قچان
طالعیمنی آچتیرردی بی گمان

بیشیگیم گه آسدی کؤز مینچاغینی
مېنى دېب بيلمسدى سؤل و ساغینی

کته بؤلديم آنه نینگ مهری بیله
اله لر نینگ کویى و شعرى بیله

اېندی مکتبگه بارردیم اېرتەلب
خوش اېدی آته آنه م باشیم سیلب

مېن بیتیردیم مکتبیمنی شوق ایله
چون سوادیم چیققن اېردی ذوق ایله

آته آنهم بئرله كؤپ خرسند اېديم
مېن اولرگه ايسته گن فرزند اېديم

۲۰۲۴. اكتوبر. ۱۴

امېريكه. مساجوسيت. سپرينگ فيلد

زمان جبری

سېن قەيپەردە مېن قەيپەردە ای اېلیم
ای وطنداش، ای جگر جان و دلیم

دوستلر – فرزندلریم مېندین بیراق
یازمەدی نیلە ی مېنی درد و فراق

قالدی مېندین کۆپ اوزاق شەزادەلر
بۇیلری تیک اۋزلری آزادەلر

زمان جبری مېنى سيزدن اييردى
رسا قديمى خيمچه دېك قه ييردى

نې قيله ي دردېمنى اۋزيم تارته من
غملرېم خسته كۈنگيلگه آرته من.

نېرده قالدې فاريابېم باغلى
قه ييده اېندې گريوانېم تاغلى

نې قيله ي يانېمده يۇق اۋرتاغلر
اۋتدى كېتدى بيرگه يورگن چاغلر

نې عجايب دور كېلدى بيلمه دېم
ياكه اۋيلب كوپ تامل قيلمه دېم

ايگنه بيرله ييغكنېم ساوريلدى كو
خسته دل اۋز قانيگه قاوريلدى كو

آنه يورتېمده يمان دير روز گار
قان يوتر يورتداشلىر ليل النهار

نى نواسى

نى نواسى خستە كۈنگلىمنى آچر
نى صداسىدىن كۈنگىلدىن غم قاچر

نى نىنگ آھنگى پرىنى اۋىنەتر
نى نواسى خستە جاننى سۋىلەتر

تونلرى نىلر صداسى ساچىلر
نى سېسىدىن غنچەلر ھم آچىلر

نی نواسی نینگ عجایب سحرى بار
اونده مولانای رومی مهرى بار

صوفیلر اؤینر سماع آهنگیده
مولوی عرفانى نینگ فرهنگیده

نى نینگ آهنگى قولاقلرگه ياقر
سوو اگر بؤلسه بولاقلرده آقر

نى نواسى دير فلک نینگ ناله سى
نى نینگ آوازی تۇلون آى هاله سى

نى سېسى نرگس گلى نینگ تاله سى
نى اېرور موسيقي نازک ياله سى

نى سېسى دير درمندلرگه دوا
روحگه بېررگى نى آوازی شفا

۲۰۲۴. اکتبر. ۲۰

امېريکه. مساجوسيت. سپرينگ فيلد

رباعیلر

ساغلام بۇلەیین دېسنگ غملرنی اونوت
كۈنگلینگنی سيقوچی خسته دملرنی اونوت
غربتده ينه انچه داوانلر آشه سن
اوترونكدهگی پیچ بیرله خملرنی اونوت

هر لحظه كۈنگیل سېن سری مایل بۇلهدی
وصلینگ یۇلیده کویینگده سایل بۇلهدی
کۈزیم کۈرهیین دېیدی سېنی طرفه نگار
زلفینگ آچیلیب اۋرتده حایل بۇلهدی

چهار پارہ لر

الف) هزج مسدس محذوف وزنیده

ساغینچلر

سلام، ای دوستیم، اشرف شریفی،
اؤقیدیم بیزگه یازگن شعرینگیزنی.
اؤقیب هر مصرع و بیتیده سبزدیم،
ساغینچلر بیرله قهیناق مهرینگیزنی.

اگرچه بار اېکن تقدیریمیزده،
نېته ییاقمهیدی بو غربت دیاری
وطنده قالدی بیزنینگ قریه – قیشلاق،
نې بار اندخوی بو یېرده، نې «غوزاری»
ساغیندیم فاریابی دوستلرنی،
اوزاق توشدیم وطنداش یارلردن.
فراق اؤتیده ییغلر خسته کؤنگلیم،
ییراقمن، نې قیلهی، غمخوارلردن.

یانیمده یؤق نېتهی کاتب، امینی،
قنی آلتای، آرال دیک نکتهدانلر.
وطنده قالدی تؤلکین بیرله تؤران،
ینه تاشقین دېک اورتاق مهربانلر.

كۈررمن توشلرئمدە فارىاب نئنگ –
كېلئندېك جلوه قئلگن باغلرئنى.
ئشئل وادئلرى، كۈمكوك اءئرلر،
قۋى و قۋزئلرى، اۋتلاغلرئنى .

ءىات ئخشى اوتر بو ئپردە، اما
سئز ائتگن سائ و چارباغلر تائئلمس.
تائئلور ئكه – ءوكه تورك و اۋزبېك،
و سئزدېك ئار و اۋرتاغلر تائئلمس

لئبئ استاءئمئز كۈنگلئمگه ئاووق،
قۋئئم تائگن ولئ مېئءن اوزاقءه
ءبر آئب تورءمن واتساپءن
ئشرمن چون اولرءن كۋپ ئئراقءه

۲۰۲۴ سئپءمئر. ۱۲

امېرئكه. مساووسئت. سئرئنگ فئلد

یمان یولمه

بو دنیاده بَری اؤز نفیسگه قول
 گدا می، شاه می یا که او قارون
 تیریک جان تلپینر نَفسی بویورسه
 اییق می، ایت می یا بؤری، میمون

بو دنیا برچه نعمتلا اویی دیر
 گدالرگه ییتر قیسماق و نَوَقان
 گدالر کچکولیگه تنگه توشگهی
 شه انباریگه یاغگهی زر فراوان

بو دنیاگہ کبلیب سن ای برادر
چیدہ باسیب تیشینگنی تیشلرینگگہ
چیدہملیلر یوتر دایم حیاتدہ
سپنگہ آمد تیلر من ایشلرینگگہ

قۇیالمہی سن اگر یارہمگہ ملہم
اونینگ اوستیگہ ہم ساچمہ توزینگنی
کیشیگہ بؤلہمہ سنگ گر یار و یاور
یمان بؤلہمہ خدا کؤرسین یوزینگنی

قۇلینگدن کبلسہ قیلگیل یخشیلیکنی
کیشیلر دردیکہ درمان بؤلایب یور
بو دنیادہ چپکرگہ غم کم ابرمس
بپرلہمہ غم – الملرگہ کولایب تور

۲۰۲۴. سپتمبر. ۲۰

امپریکہ. میاچوسیت. سپرینگ فیلد

وطن مهري

اونوتمس من سېنى تاكه تيريك مېن
اېسن بؤل دايمای آنه يورتيم
قرا توپراغلرينگ زر - توتيا دير
اميديم - عزتيم ويرانه يورتيم

وطن گر آغريسه جسمينگ او يېرده
بو يېرده ققشه گي آزرده جانيم
اگر بيلسم سېنينگ ناخوش ليگينگني
آليسه زيرقيرر بار استخوانيم

كېچە - كوندوز سېنگە ساغلىق تىلرمن
بارردىم كۆرگەلى بۇلسە توانىم
قناتلى قۇش بۇلىب كېلدىم بو يېرگە
قالىب كېتدى او يېردە آشانىم.

مېنىنگ جايىم وطنده قالمەسىن بۇش
عزىزىم، دوستىم، اهل زمانىم
كۈنگلىدن چىقمەگى مېرىنگ وطنداش
تامىرلردە آقىب تورسە بو قانىم

بوتون عمرىمده سېودىم ملتىمنى
سېنى سېومەى بۇلرمى زادگاھىم
بۇلر من خدەمتىنگدە كېچە كوندوز
اگر مەلت بېرر بۇلسە الھىم

۲۰۲۴. سېتىمىر. ۲۱

امېرىكە. مساجوسىت. سېرىنگ فېلد

ب) برماق تیزیمیده‌گی چهارپاره‌لر

۱۱ بۇغینلی چهارپاره‌لر

آنه تیلی قدری

سېن تیلینگ سېومه‌سنگ، سېومه‌یسن اېلینگ
آنه‌نگنی سېومه‌سنگ، سېومه‌سنگ تیلینگ
تیل سېنینگ کیملیگینگ، فخرینگ – غرورینگ
آنه تیلی بارلیگینگدن حاصلینگ

آنه تیلی بارلیگیم‌نینگ چراغی
آنه تیلی جانیم، عزتیم – شأنیم
تفکر باغی‌نینگ سیراق بلبلی

آنه تىلى فخرىم، تامىردە قانىم

آنه تىلى ھر آن سۈرەيدى بىزدن:
بوتون جان من، مېنى قىلمەنگ چلە جان،
مېنى ايشلت، لېكىن چلە ايشلتمە!
توركى تىللار ارا بويوك سلطان من.

قانونلرىم اۋرگن، سۈزلرىم اۋرگن،
سۈزگە باي تىللارنىنگ خاقانى اۋزىم.
مېن شاه لرنىنگ تىلى، بويوكلر تىلى.
تىللر شادە سىدە مرجانى اۋزىم.

آنه تىلى زىنھار كېچىرمىس بىلىنگ.
قانونلرىن بوزىب سۈزلەگنلرنى،
آنه تىلى سىيىلر، سېور ھر قچان،
تىلىم دېب يىغلهگن، بۈزلەگنلرنى .

آنه تىلى قدرىن بىلمەگنلرنى.
آنه تىلى قرغەب يورر اپرتە - كېچ،
آنه تىلىم سېنى سېوہ من چىندن،
بۈيىنىمدە دار بۇلسە، باشىمدە قىلىچ.

كېكسە تارىخ

اى اېسكى تارىخىم، كېكسە تارىخىم
باتىر اجدادلىرىم، آلپ خاقانلىرىم
آلتاي زاده لىرىم، اورال زادلىرىم
آتيلا خانلىرىم، تېمور خانلىرىم

گوبى صحراسىدىن كۆرىنەر چىنغىب
آتىنىڭ تويىغايدىن ساقىلگىن تۇپراغ
يوكسك ھەمتىنىڭگە ازىلدىن اۋلچاۋ
آلتاي ھەم اورال ھەم بويوك بابا تاغ

یؤلینگ توسالمه دی عظیم دیوارلر
هر یانگه آت سوردینگ کیشنه دی چاپتی
هنددن آلیب چین گه، چین دن بالقان گه
سپنینگ خاقان لیگینگ، کینگ جهان تاپتی

مینگ - مینگ ییل تاریخیم بېداو، سمندی
نېگه بو دور ایچره کیشنمه ی چؤکدینگ؟
نېگه باتقاقلردن اوتمه دینگ بؤکیب؟
نېگه کمند ایچره قالیب یاش تؤکدینگ؟

حلی چیقمه گندیر زمان اېسیدن،
آلتین اوړده لرنینگ شکوهلی آتی.
هلی چیقمه گن دیر تاریخ اېسیدن،
تورکلرنینگ چاپتیرگن تولپار قیراتی.

یېتر کمند ایچره شونچه تونش لر،
شونچه قنترلیکلر، شونچه لر ساوغین.
ای کبکسه تاریخیم! بېداو، سمندینگ،
آلیب میدانگه کیر قیلیچ قیلمه قین.

هر تامانگه جر سال، ندا بېر ندا،
میدانگه چیقراگیل سوارکارلرینگ،
جیرندین، سمندین، سورخین مینیشیب،
یېغیلیب یېتیشر، کماندارلرینگ.

سور، ھیدە، قمچی اور كېلەجكە باق،
ینە باسیب اۋتگین اېگری یۇللرنی
«ینە قد كۋترسین آنە تورکستان»
ینە بیلیب یورگین اۋنگ و سۇللرنی

آخراولاغ

سپور سېيسلرېم – آت باقرلرېم،
قۇش ايىل قىلىنگلر سمند و سورخىن.
چاپرگە تيارلنگ جرنڧ، تۇرىغنى،
اولاغ باشلنەدى البتە يقين.

باتور چاپاندازلر، آت چاپرلرېم،
سيزلر هم شەيلىنىپ تېتىكراق تورىنگ.
قمچى كۇترمەي مىنگن آتىنگىز،
اشارە بۇلگندەي ميدانگە سورىنگ.

اۋجەنى كۋترىنگ اىنتىلىب يېردن،
تقىمگە قىستىرىنگ قاتىرىب دلدن.
تقدىرى بىر بۇلگن قرىنداشرىم،
قۇرەدە قتنەشىنگ جان بىلە دلدن.

حرىفلر قۇلىگە تېگمەسىن اولاغ،
ھىرپاندن آت سالىب اونگە يۇل بېرىمگ.
دشمنلر باش اېگىب، قۇل بېرى بۇلسە،
مىر اېتىر شاشىلمىنگ، اونگە قۇل بېرىمگ.

آخىر اولاغ چاغى، چاپاندازلىرىم،
حق سىزگە يار بۇلر، بخت ھىم بې گمان.
يۈگىنى سىلكىتىپ خىطگە يېتىكىزىنگ،
قىتەدن تىرىلسىن اولوغ شوكت - شان.

كۈپ يىللر اېزىلەدىك كوتىب اۋلتىردىك،
قولى فرىستلرنى اوشبو مىدان نى.
حق آلرگە تاپدىك البتە مىجال،
يارەدن قان تۈكىب، كۈپ بېرىب جان نى

اى اولوسىم قۇرقمە، قىغورمە خلىقىم،
قرا كونلر اونوت بۇلر حرمانلر،
قوللىكدە قالمەگى حقسىز كۈنىكىمس،
توراك آنە سوتىنى اېمگن اۋغلانلر.

تولپارگينم

چاپگين ينه تيزراق، چوو تولپارگينم،
جرليكدن بۇكيىب اۋت قمچى اورمسدن
يۇل يورسنگ هم مۇل يور تېرلب هاريمه
تۇغرى يۇل سرى يور يوگن بورمسدن

قره ب تورمه چاپگين ميدان اۋزىنگدن
اولغه ييب كېكسه يگيل حلى هم تاي سن
سه ييسلرينگ سېنى اۋيلر جانندن
قۇرقوو كۈزىنگده يۇق غيرتگه باى سن

حلى منزل اوزاق شاشيلمه ينه
يۇل يريم بۇلمسدىن آياقدن قالمه
يوگىريب توياغىنىڭ آلدىرمه، آقسىب
مقصدگه يېتالمەي يۇل ارا تالمه

قاره كۇرسىڭ ھوركمه منزلينىڭ اوزاق
يوگورگن ايتلرنى كيشنەبان قۇرقوت
حلى داوانلرنى باسىب اۋتە سن،
قۇرقمه داوانلردن تىترەمسدىن اۋت

يۇلىنىڭ باشقۇرگە اپاميشلر بار
اېگىرىنگىنى قۇيىب، ايىلىنىڭ تارتىر
يۇلىنىڭ تۇسالمەيدى قۇرقاق دەيدىلر
كۇزىدىن ياش اېمسى بلكىم، قان آقر

آلىسلر كۇزلەمەي، داوانلر آشمەي
مقصدگه يېتىشماق خيال دور – گمان
باسگن ايزلرىنىڭدىن اۋتگن يۇلىنىڭدىن
كېلەجك اولادگە قالدىرگىل نشان

آغیرغم

نې بۇلدى ای فلک بیزنی اییردینگ
جگربند و عزیز و مهربانندن
نې بۇلدى ای فلک بیزنی اییردینگ
رسول آتلیغ قدردان – قهرمانندن

الم – غملر کؤنگیلده آز اېمىسدى،
ینه بوکدینگ بېلیمیز تازه غمدن
نېتهی بختیم سمندی مودره دی وای!
نې چاره بو آغیر غمدن – المدن

نېگە بىزنى بويولده يگە قويدىنگ؟
 بو ملت نىنگ سېويملى آرقە داشى
 نې بولگەى اېرتە بيركون، بىزىنىنگ احوال
 كە سېنسيز نې بۇلور ميدان سواشى؟

سېنى سېوگن اولوس ماتمده قالدى
 سېنىنگدېك پهلوان اېندى تاپالمس
 قۇروقلىشده بواۋرمان يۇق و بارىن
 سېنىنگدېك ارسلان اېندى تاپالمس

نېچە يوز يىل اۋتىب، دنياگە كېلدى
 تېمورىپك نسلیدن بير باتير اۋغلان
 اولوسىم، ملتيم دېب جاندين اۋتدى
 بو هم بىزگە بۇلىب ايكىنچى كىپتان^۷

گۈزل باغلر اديرلر، تاغ و تاشلر
 توتىب ماتم ياتر، اېردى يولىمده
 رسول دېب آتىنىنگ يازمكده دوستلر
 قلم هم يىغلهدى تونده قۇلىمده

سېنىنگ جايىنگنى جنتدن تىلرميز
 يۇلىنگده بىزهم اۋلسك يۇقدور ارمان
 ياونىنگە ياو بولىب، دوستىنگگە دوستمىز
 اونوتمىمىز سېنى بير لحظه بير آن

۷. مېمنده مستيد نادرشاه حكومتىگە قرشى عصيان كۆترگن اۋزىپك خلق قهرمانى

اونى آلدینگ يوزيميزدن خدایا!
سۋره يمن، اۋرنینی بۋش قۋیمه اېندی
گر آلدینگ باشیمیزدن تاجیمیزنى
بو يۋلده كۋزیمیزنى اويمه اېندی

فیض آباد - فاریاب ۱۳۷۵. سرطان ۰۶

اوخله یاتگن بخت

اویقودن تۋیمه گن بختیم اۋخله ی بپر
مېن بار مېن که قیته آچمه کۋزینگنی.
سېن و مېنگه دنیا کولیب قره مس،
اویغانیب قیینمه اصلا اۋزینگنی!

آشیغی آلچی لر، دنیا سیزنیکى!
سعادت، اېشیگین آچمه دی بیزگه.
آقشامدن قالگننى توشده ییپه میز،
بار ناز و نعمت لر مبارک سیزگه!

كۈپ يخشى كۈرگىنىڭ - دوستىنىڭ آلدىدە،
اۈگەي - اۈكسىچە ھەم بۆلمەدىڭ اخىر.
يالغانلار زھرىنى سىپىقردىڭ سىراب،
نىگە تىرىك دىرسن؟ اۈلمەدىڭ اخىر!؟

يىقىلىپ - سوريلىپ بارەمن يۆلدە،
آرزولرىم آتى مودرەب بارەدى.
الەب يورگن مېنى شىرىن خياللر،
سۇنگى منزلگچە سودرەب بارەدى.

بھاردە كۈكرگن لالە گللىردېك،
عمر دېگىنىڭ ھەم اۋتىپ كېتركن.
اېشىتىلگن طەنە قىرگىنىڭدە،
جگرىنىڭ - بغيرىنگى سۋتىپ كېتركن.

دنيا گە ادەشىپ كېلدىم شېكىلى،
عسل تاتەي دېسەم زنبور چاقەدى.
اۋىنب كۈلەي دېسەم قنى غمگسار؟
غملرىم ياش بۆلىپ كۆزدن آقەدى.

يىگىتلىك ھەم كېچتى اۋرتە ياشلىك ھەم،
كور بۆلەيىن كۈرگن بۆلسم حلاوت،
ياشلىگىم كېتدى دېب اۋرتنمە كۈنگلىم،
كېكسەلىك دىفترىن، قىلگىل تلاوت.

دنیا الداچی دیر، دنیا اهلی هم،
خضر دېگنلرینگ خرس بؤلیب چیقر.
الداو توزاغیگه ایلینگنلرنینگ،
کولدیریب - کولدیریب بؤینینی سیقر.

کابل. ۱۳۹۹. ۶/۱۷

بهارنى ساغىندىم.

بهارنى ساغىندىم، غربت يورتىدە
يم - یشیل میسەر - قىزىل گۈللرنى
يىغلهيدى كۈزلىم ھەر قچان اېسلب
اۋتگن بهارلرنى اۋتگن يىللرنى

ساغىندىم چوچمامە، جۇرغاشىم گلى
اۋسىب ياتگن اۋشە ادير قىرلرنى.
ياسمن، قىزغىلداغ، مىنگ تونىس چېچك
بلىگىن بغيرىدە ساي اديرلرنى

بوغدايزار سَیليگه بارگن آنلريم
زرغلداق قوشلری تينمه‌ی سیرردی
بو گۆزل قوشچه‌لر سیره‌شین تینگلب
باغ کببی آچیلیب کۈنگلیم ییرردی

تانگلرده اېسردی مه‌یین شباده
منگله‌ییمنی دایم سیلب اۋتردی
باغلرده کۈکرگن گل بته‌لر هم
چقنه‌گن گللرین مېنگه‌توتردی

يامغیرلی کونلرینگ ساغینگنیمده
کۈزلریمدن یاشلر تۈکه‌من وطن!
قچان بیر کون باریب یشیل قۋینینگه؟
تیز چۈکیب تۋپراغینگ اۋپه‌من وطن؟

یورتیم بهارینی کۈرگیم کبله‌دی
نې قیلە "یېر قتیق کۈکلر هم ییراق"
اۋرتە دە ایریلیق سالدی بو هجران
قسمتده بارابکن غربتده فراق

اېندی قنی اۋشه‌آلتین چاغلریم
قه‌یتیپ کۈررمنمو اوشبو دملرنی
میسر بۈلسه‌گر یورتیم بهاری
یووب تشلر اېدی دلدن غملرنی

یورتیم بهاریگه اؤخشه مس اصلا
غربت نینگ بهاری. غربت هواسی
قیده ذوق بېره دی بیگانه یورته،
قوشلرنینگ ناله سی، بلبل نواسی

"بابر" دېک مېنینگ هم کۈنگلیم آچیلیمس
بیگانه یورتلرده مینگ بهار اۋلسه .
مبادا کېلمه سین مېنگه او چاغلر
عمریم نینگ گللری غربته سۋلسه

زمانه

آه، مېنى قىينەيدى غرېت عذابى
 بىچارەلىك بىر يان، بىكسلىك بىر يان
 كۈنگلىم آچەى دېسىم قنى ھەمدردىم؟
 دردلىرىم يۈتە من، يۈتە من ھەر آن

خيالىمدە اۋتر لحظه‌لر يىلدېك
 كۈزلىرىم يۇقلەيدى كېچە اويقونى
 تىنىپ - تىنچىمەگن يۈرەك پرىشان
 دلە طغيان اورر غملر تۇلقونى

آه، عزيز عمرىمىنىڭ عزيز آنلىرى
 دەيدى شىمال كىي اېسىپ اۋتماقده
 يلچىمەدىم حيات سېنىڭ قۇيىنىڭدە
 نې موھوم كېلەجك مېنى كوتماقده

رحمی یوق زمانه، جان و تنیمنی
اوغیرده ینچه دی لحظه ده تینمه ی
داوول – شماللرده اېگیلیدیم اما،
ایزغیرین آنلرده بوکیلیدیم سینمه ی

آه، نېته ی تقدیریم آسیلگن قیلگه
زمان تۇخته مه یدی، تینمه ی اۋته دی
رویابگه چیقمه گن کۋپ آرزولریم
کپه لکلر کبی اوچیب کپته دی

اېندی بهارلرنینگ طراوتی یوق
تیکندېک تویولر چمنده گلر
کۋنگلیم سیقيله دی – سیقیلر بغریم
شونده ی بۇلیب اۋتر آیلر و ییللر

ای گۋزل حیاتیتم ای عزیز عمریم
مېن سېنگه کۋته من بیرهم کونلرنی
امیدلر چیلیرین^۸ توتیب باره من
آرتیمده قالدیریب قاره تونلرنی

اسلام آباد. ۲۰۱۳. مارچ. ۲۱.

تبسم قوشى

كۈزلرىمدە اوخلر آسودە مونگلر
انچە بۇلدى يىنە كۈنگلىم پرىشان
لبلىرىمدن اوچگن تبسم قوشى
آلىسلرگە كېتگن يورەك پرىشان

نازە كودكلردېك ترك اپتدى مېنى
قەيتە كېلىپ قۇنمس دوداغلرىمگە
يۇق، او بىر كون كېلر يىنە يرەشىب
باشىنى قۇيگوسى قوچاغلرىمگە

مہیین شبادہنی قومسہیدی کۋنگلیم
کوئہدی او بہارلرنی - یازلرنی
کۋنگلیم یارور ینہ کۋرسہ کۋزلریم
کۋک یوزیدہ اوچگن تورنہ - قازلرنی

کۋزیمدہ موزلہگن قووانچ یاشلری
بیر کونی اویغانسہ مونگلی اویقودن
کۋز یاشلریم ابریب یاشگہ ایلنسہ
کۋنگلیم نجات تاپسہ آغیر قیغودن

یۈڭی اولاد

بیز عجب ملتمیز ای داد و بیداد
کیملردن بت یسب اوژنی بتپرست
شو بُتگه سیغینیپ کچه – یو کوندور
یورییمیز هر تمان باده ایچمه‌ی مست

بیز عجب ملتمیز بؤلالمه‌ی آباد
تقدیرگه تن بېریب یورییمیز نالان
باشقه‌لر بیرلشدی، بیرلشالمه‌دیک
رۈڭیمیز ساماندير یورتیمیز تالان

بیز عجب ملتمیز ای داد و بیداد
بتلرگه تاپشردیک عنان اختیار
مېڭلب قاره کؤزلر بؤلدیلر قربان
بیز فقط بتلرگه بېردیک اعتبار

بیز عجب ملتیمیز، بۇلەى دېب آزاد
ینە شو بتلردن نجات ایستەیمیز
کیملیگیمیز بیلەى ینە اۇلردن
کۆکلرگە اوچرگە قنات ایستەیمیز

بیز عجب ملتیمیز مینگ آه و افغان
بتلرنی مقتەشیب یورەمیز شادان
معجزە چیقەمدى بو ھیکللردن
آغیر کونیمیزدە قاچدیلر ھر یان

نېگە اۇزگرمەدیک، اۇزگرمەدیک؟
عصرلر ھم اۇتدی، ییللر اۇتماقدە
بو احوالدە بارمو بیزدە بیر جواب
ینگى اولاد بیزدن نیمە کوتماقدە؟

ملتیم تقدیری قیینەیدى مېنى
کۆکسیمگە اۋرەدى قىغولر شېخون
يىغلهيدى کۆزلريم تينمهى يىغلهيدى
بىرى جيحون بۇليىب بىرىسى سيحون

۲۰۱۴. آگست. ۱۱

امېرىكە. مساجوسيت. سپرېنگفيلد.

يىغلمە گن كۈزلر

يورەك يىغلسە ھەم سېن يىغلمەيسن
تاش بۇلىب قالدینگىمى آچىق كۈزلریم
مېنى قىينەگندە چېكسىز عذابلر
سېنگە قىلمس تائیر يوشاق سۈزلریم

نې قىلەى غرىتدە شو اپكن تقدیر
عمریم نینگ گللىرى سۇلىب بارقدە،
دوستلر فراقیدە قىينەلىب ھر آن
صبریم نینگ كاسەسى تۇلىب بارماقدە

حیات نینگ نې عجب اۋیینلری بار
باشیمگه یوز تومن غوغا سالەدی
اوشاتمه گن دنیا آرزولریمنی
بو ضعیف تنیمدن اۋچین آلەدی

آرتیمده قالدیریب آلغه باره من
یم - یشیل وادیلر تینیق کونلریم
شفقتسیز آچوندن قیلیم شکایت
کیم نینگ قولاغیگه یېتر اونلریم؟

اېسكى كائانات

دنيا اېكن، نېتەي وفاسيز دنيا
عمرىمىنىڭ چراغى سۇنىيىب بارماقده
ياشلىك كېتدى اۋتىب، قىتە تاپىلمىس
كۈنگىلىم بو كۈنلرگە كۈنىيىب بارماقده

آرقەدە قالدردىم يىخشى كۈنلرنى
كېلەجكە پارلرمى دېب حياتىم؟
سەادت قوياشى قىدە نور ساچر
اوچىيىب بارگىم كېلر بۇلسە قناتىم

قنچه قیینلسم هم اۋتهدی دملر
بیغلشنى بیلمه یمن آغیر كونلرده
الهام قاچر گاهی یازهی دېسم شعر
اوخلشنى بیلمه یمن اوزون تونلرده

آغریغیم اۋكسومهی آرئیب بارهدی
تقدیرگه تن بېریب یوریمن نېتهی
دنیا امید بیلن دېگن سۋز لرگه
هر آنده ایشانیب توریمن نېتهی

اۋتكینچی دیر دنیا، دبیدی دوستلریم
بلکه اۋتسه بیر کون اۋتیب کېتهدی
اونگه قدر سِریل چپکسیز کائنات
سناقسیز انساننى یوتیب کېتهدی

۲۰۲۴. آگست. ۳۱

امېریکھو مساجوسیت. سپرینگفیلد

بیر قودە گل

يامغیرلر قارلرگە ایلنگن کونلر
سېنى کۆرگیم کېلر، ای سېوگیلی یار
بهارده دلەلر یشنهگن دملر
سېنى کۆرگیم کېلر گۈزل گل عذار

تونلرنینگ اویقوسیز اۋتگن چاغلری
یادیمگە توشردی آیدېک یوزلرینگ
اوخلەسم هم دایم توشیمده اېدینگ
کۈنگلیم قووانتیریب بالدېک سۈزلرینگ

میلی، یورسنگ یورگیل مېندن ییراقدە
بو غریب کۈنگلیم نینگ مداری سېن سن
عشقیم دنیا سى نینگ یالغیز – یگانه
بايلىگی، بارلىگی وقارى سېن سن

قۇشىغىنى کویلر بلبلر ینە
چمندە کۈرسەلر گلدېک یوزىنگنى
سۇلغىن دمنلر هم یشنر قیتەدن
بارگىنىگدە بیرکون کۈرسە اۋزىنگنى

اگر رد قىلمە سنگ عشق اظهار اېتىب
بیر قودە گل بېرەى کۈنگلیم باغیدن
قىزىل، سريغ کۈيلک تیکە من سېنگە
جانیم رشتەلری، گل ییراغیدن

۲۰۲۴. سېتەمبر. ۱۹

امېرىكە. مساجوسیت. سېرىنگ فیلد

الهام پريلرى

كۈزلىرىمدىن آقار يۇم - يۇم ياشلىرىم
دردىمىنىڭ زۇرىدىن يازە من شىرىم
اۋرتەدە قىيىنەلر آزرده كۈنگىل
شىرىمگە يوغرىلر بار بوتون مەرىم

الهام پريلرى ترك اپتمس مېنى
قىتتىقلىق تورەدى تونده كونده هم
اويقوده قۇيمەيدى، دردىمنى بىلمەي
موج اورر مصرعلر - بىتلر تونده هم

قلم رنگى بۇلر كۇزىم ياشلرى
يازىر من ھەر زىمان شعر و ترانە
وطنداشلر اۇقىب خرسند بۇلسىن
تون و كونده چلىب چنگ و چغانە

وطنداشلر، وطن نىنگ مھرى دايم
يشىر كۇكسىمدە منگو - جاودانە
بىرار كون بو كۇنگىل شادلىككە تۇلسە
يازىر من شعر و بىتىم عاشقانە

قوروسىن درد و غملر نىنگ نېگىزى
برى يورسىن سلامت شادمانە
بو دىر مېن كمترىن نىنگ آرزوسى
يشىنگ ھەر دم بو آچونده شھانە

۲۰۲۴. سېتىمىر. ۲۳

امېرىكە. مساجوسىت. سېرىنگ فېلد

عقل جوهری

اوروشدیر انسان گه ازلی میراث
هابیل توکمه دیمی قابیل قانینی^۹؟
دنیا توگه مسه، توگه مس جنگلر
اوروش آلیب بارر آدم جانینی

بو قنقه مخلوقات نینگ اشرفی
بیری فرعون بۆلیب نېلر قیلمهیدی
اؤز نسلی قانینی تۆکه دی یپرگه
بیری منقورتلشیب اؤزین بیلمهیدی

۹. دینی روایتلرگه کۆره آدم اتا و مامه حوادلر دنیاگه کهلگنیدن سۆنگ یبر یوزیده هابیل اینیسی قابیل نینگ قانینی تۆکه دی

نېگه ايشانچىنگ گه مونچه بېرىلدىنگ
اۈز نسلينگ گه بۇرى بۇلدىنگى مگر^{۱۰}
نېگه تنيمه يسن اۈزىنگى انسان؟
بېرىپ كېلماقده سن دنيا گه ضرر

يېر و كۆكنى كۇپراق تسخير قىلەى دېب
غرورىنگدن توشمەى چاپە سن هر يان
اۈتگە يانديرەسن انسان نسلينى
جھلينگ اگر قىلسە بىر آندە طغيان

عقلىنگ جوهرىدن سۇرەسنگ ياردم
جھالت قوزغىنى تۇختەمى قاچر
مصلحتچى بۇلسە آنگ و هوش سېنگە
قيين كونلردە هم يۇلىنگى آچر

اى انسان بىل عمرينگ قىسقه دىر قىسقه.
بىربىرگە مَحبت بېرىپ يشب يور
بو اېسكى آچوندە قنچه يشەسنگ
آنە يېردە باغلر جنت نشان قور

۲۰۲۴. اكتوبر. ۰۳

امېرىكە. مساجوسيت. سپرينگ فيلد

کولگو پریلری

قاره تون بغریده - ظلمت قعریده
اینتیقه من آفاق سحرنی کوتیب
صبریم نی سینه یمن برداشیمنی هم
تانگ آتر چاققه چه توریب قان یوتیب

یوره گیم ازلدن غم بیلن آشنا
کؤز لریم بیغله یدی تۆکیب یاشینی
کولگو پریلری ترک ایتگن مېنی
لبلریمگه قۇیمس بیر زوم باشینی

اوشبو دنیا مېنى عاق قیلگن ذات من
حیات یېلکه سیده آرتیقچه بیر یوک
باشقه لر آلدیده نا قابل ذره
و لیکن اؤز خیالیمده مېن بویوک

دنیا سپندن اپندی قؤل یوودیم اصلا
هیچ بیر نرسنگ اپندی مېنگه قیزیقمس
آسمانینگ مصفا دبیدیلر ، اما
غبارلی کؤرینر مېنگه تینیقمس

یم یشل یپراغلر، شاخچه لر اوزره
قیب قیزیل گل آچدی، چقنه دی کولیب،
لیکن مېنینگ مونگلی مایوس یوره گیم
بیر یؤلی کولمه دی گلدېک آچیلیب!

لحظه لر کپچر و عمریم قیسقه لر
جانیمنی سیقماقده یاشیرین قیغو،
دنیا سونگیگچه کیم قالر ای دوست،
بیز اوترمیز، قالگوسی دنیا منگو.

مېن اوخله گن تونلر اوخله مس دنیا
اوخلشنی بیلمه یدی چپکسیر کائینات
آنه یپر بېشیگی تبیره تر بیزنی
یشش اله سینی ایتهدی حیات

۹ بۇغىنلى چار پارەلر
كېيىنگى يىللردە مەملىكەت شىمالىدە سىلدە آقىب اۋلگن
بالە جانلارنى اېسلىب

زمان كاروانى

مېن اېسلردن چىققن خاىرە
كېيىركلردن توكىلگن ياش من
مېن كۈزلرگە ايلىنمەگن خىس
سان - سىناققە كىرمەگن باش من

كويلردەگى محزون بىر نوا
غىجىكلرنىنگ مونگلى نالەسى
ادەشگن قوش چىراق قىتاتى
مىجنون تالنىنگ اېگىك يالەسى

يشب يورسم دېيمن دنيا ده
اوشالمه گن آرزولريم كؤپ
قيغولريم باسيب يورييمن
حلى دلده تويغولريم كؤپ

قوشلر كى قنات قاقيشيب
لحظه لر هم يپلدېك اۋته دى
تينىمى يۇق زمان كاروانى
تۇخته مسدن اۋتيب كېته دى

الوداع

استاد متین اۋتدی عالمدن
درغه سیدن ایریلدی کاروان
عندلیبی اپردی بو باغ نینگ
دیدى نازک، کۈنگلى مهربان

بختسيزلىكدن نالىمه دى او
قاره كونلر كېچىردى باشدن
تيك بۈيىنى بوكالمه دى غم
اراده سى مېكن مى تاشدن؟

اميد بيلن باقدى دنيا گه
دنيا اونگه باقمهدى كوليپ
كۈنگلى حزين، لبیده كولگو
قره‌مه‌دى اقبال تېرموليپ

كتاب اېدى الفتى - دوستى
كوندوز- كېچە اۇقىردى هر آن
قلم چېكيپ، معنويتدن
قوريپ كېتدى محتشم قۇرغان

ايچ- ايچيده بيغلردى، و لېك
قهقه اوريپ كولردى كونلر
نا حقليكه، ظلم و ستمگه
سۇزلرله تاش آتدى تونلر

يازدى شاعر قصيده، غزل
تأريخينى، خلقينى اؤيلب
سېويپ- سېويپ حياتنى مقتب
طبيعتنى- يورطينى كويلب

آرهميزدن كېتدى، الوداع!
شاعر بۇليپ توغيلگن انسان!
خاطره‌سى يشه‌يدى منگو
اونوتمه‌يميز اونى هيچ قچان!

انسان غمی

آرزولرینگ سیل بۇلیب آقدی
حیاتینگنی بېردینگ توپراققه
اېندی آقر خاطرهنگ – یادینگ
کۆز یاشلریم بیلە هر یاققه

ای عزیزیم – انسان فرزندى
کوزلرینگنی لایقه سوو یاپدی
سیل گه آقیب اۋلیشینگ بیلن
چاره سیزلیک معنی سین تاپدی

توكنمه یدی بیچاره لرنینگ
غم – المی، چېكسيز ماتمی
كېچه سیلدن كوندوز اوروشدن
قورومه یدی كۆزلری نمی

انسان اۇلر – جان اۇلر، سېنینگ
اۇلیمینگ نینگ دردی باشقچه،
آته – آننگ بغریدن قۇپگن،
آه – ناله سین دردی باشقچه.

دنیا و آدملىر

الداقچى دىر دنيا دېگنى
آدملىرى اېمس مهربان
چىن سۆزىدن يالغانى كۆپدىر
بىر - بىرىنى ساتەدى ارزان

آرزولرىم قىينەيدى مېنى
اوشالمىسدىن قىرىدىم دېدى
اېسكى يۇلداشلىرىم ارمانلر همان
مېن كىي اولر هم تۇيىب غم يېيدى

تۈرتلىكلەر

الف) رمل مسدس محذوف وزنیده

۱

یخشیلیق کۈرەى دېسنگ قیل یخشیلیق
آبرو بېرگەى سېنگە بیل یخشیلیق
یخشیلیق قیلگن یمانلیق کۈرمەگى
قیل ینه هر آی و هر ییل یخشیلیق

۲

کۈزلرینگ کۈزگو چیرایى جانگینم
کۈزلرینگ بختیمنینگ آیى جانگینم
ناگهان توشسە نگاهینگ مېن سرى
کۈزلریم اوستیده جایى جانگینم

۳

يشنه گيل زيبا دياريم فارياب
زر ورقلى نامداريم فارياب
قىرق ايكي ياشينگنى قوتلوغ ايله رم
آرتديريب تور اعتباريم «فارياب»^{۱۱}

۴

اۋرتەدى، جانىمنى هجران اۋرتەدى
هجرىنگ اۋتدى حديدىن جان اۋرتەدى
ايكى كافر كۈزلرىنگ نىنگ شعله سى
اۋت ياقىب كۈنگلىمده ايمان اۋرتەدى

۵

سۈنگى يىللر اۋتدى قىغو - غم بيله
كېچدى تون - كون حسرت و ماتم بيله
يۇق ايش و تعليمدين اصلا خبر
زهرلندى ملت آغو - سم بيله

۶

سۈنگى يىللر اۋتدى قىغو - غم بيله
كېچدى تون - كون حسرت و ماتم بيله
يۇق ايش و تعليمدين اصلا خبر
زهرلندى ملت آغو - سم بيله

تۇرتلىكلار

(ب) ھىزج مىسدس محذوف وزنىدە

۱

سېنى اۋىلىب سېنى سۋىلىب يوررمن
قۇشىغىمدە سېنى كويلب يوررمن
بىرار مرتە كۈرەى دېب گل يوزىنگنى
دىوارىنگدن مدام بۋىلىب يورر من

۲

وطن سېن آنە مىز، سېن جانىمىز سن
وطن سېن قلىبىمىز، سېن قانىمىز سن.
سېنى سېۋمەى بولرمى اى گۈزل يورت؟
وطن سېن فخرىمىز، سېن شانىمىز سن

۳

اوتر هر كون المړ تازه بۇلگه‌ى
كۈنگىل نىنگ دردى بى اندازه بۇلگه‌ى
كوتىب مېرىنگ، محبت كۈرمه‌گن دل
يتىم باله مثالى نازه بۇلگه‌ى

۴

قوچاق آچگىم كېلر سېنگه عزيزىم
سۈزى شكر لى بالدن لذىم
قرا كۈزىنگ اېرور جانىمگه آفت
ايكى آيدىن يوزىنگ گلدن تمىزىم

۵

نېچه آى دىر كېلرسن دېب كوتر من
كوتر من يۇللرىنگده غم يوتر من
بىلىب قالسم سېنىنگ كېلمس ليگىنى
جهاندىن يگه و يالغىز اوتر من

۶

طبيعت يغرىده ياتگىم كېله‌دى
خيال دېنگىزىده باتگىم كېله‌دى
اېسكى فكرلرنى، كهنه اۋىلرنىنگ
مىنگىنى بىر پولگه ساتگىم كېله‌دى

آنه تيلي ترنه سي

آنه تيلي، آنه تيلي اعتباريميز،
آنه تيلي، آنه تيلي افتخاريميز.

اؤتميشيم، تاريخيم، شان و شوكتيم،
سپن مينينگ عزتيم، كوچ و قوتيم.
مېن سېنى، مېن سېنى سېوگى گه اۋرهب،
كون سه يين آشيره ي بو محبتيم.

آنه تیلی، آنه تیلی اعتباریمیز،
آنه تیلی، آنه تیلی افتخاریمیز.

آنه تیلی، بیز مدام خدمتینگ گه شَی،
رونقینگ یُولیده، محنتینگ گه شَی.
کپنگ جهان اهلی گه تانیتیب سپنی،
سپن بیلن سؤزله شیب، صحبتینگ گه شَی.

آنه تیلی، آنه تیلی اعتباریمیز،
آنه تیلی، آنه تیلی افتخاریمیز.

برماق تیزیمیده گی ابرکین شعرلر

حیات

حیات:

کؤزیمده گی یاش،
قیسی بیرکون کیپریکلریمدن،
زلال تامچی بؤلیم
تؤکیلر یپرگه!

یشش

اؤتمیشینگ اېسدهلیک - خاطره فقط
کېله جک موهوم دیر، تصور همان
یشش شو آنلر دیر
شو دم دیر یشش.

التماس!

قؤی غمیم بیرله اؤلهی،
ایربلیق دردینی چېکمک هم
اؤلیمدن دیر یمان،
عمرلر همدم بؤلیب یورگن غمیمدن
لحظه اجره تمه مېنی!
بو حیاتیتم،
اؤز غمیم بیرله تا پر معناسینی!

مودره گن طالعیم

مودره گن طالعیم اېسان بۇل – آمان،
مودره ی مودره ی مېنى
سودره دینگ یۇلده.
قهرتان قیشلرنینگ موز كونلریده،
قرجلگن پیکریم،
میدانده قالدی.

اویلر اېدیم، آرزولرگه یېته ی دېب،
قۇلیمنى توتمه دی،
بغیریم ییغله دی.
مېنى قۇییب هر آن
قاره تونلرده

بختیم نینگ مشعلی یاغدو تره تمس .
یولدوزلرگه باقیدیم تانگ آترگچه،
ایاس تونلریده تیترب ساووقدن.
اقبال یولدوزینی –
قیدیردیم کؤکده.

میلیون - میلیون یولدوز ایچیدن
بیرته میتی یولدوز
کۆزلرین اوزمسی دی دایم
مېنینگ کۆزیمدن
سۆزلەیدی مېن بیلن یاغدوسین ساچیب:
مېن سېنینگ بختینگ نینگ سۇنمس یولدوزی
امیدینگنی سقله آویلب دلده!
طالعینگ مودره مس،
قۇرقیب اۇتیرمه!
حلی بختینگ آتی چاپر ایلگری.
حلی قنچه جولان اورر طالعینگ .
امیدینگ یولدوزی سۇنمه سین بی وقت.
امیدینگ طالعینگ،
اوچقیر قناتینگ،
حلی اېلتر سېنی اولوغ تاغلر نینگ
اېنگ بلند چوقیسی - قایه لر یگه .
او یېرده هم تورمس، توخته مس ینه،
اوچیب یوکسلەدی،
کۆکلرنی کۆزلب،
فلکلر سیر یگه یؤل لەیدی سېنی

کوتیش

کوتیش قنچه قیین، قنچه لر آغیر،
کۋنگیل کوتیشلردن سیقیلر هر آن .
زیرقیرهب آغرییدی دل کوته – کوته.
کۋزلر قاتیب قالر،
کوتیش چاغیده.

قولاقلر کوته دی تیلفون جرنگین،
هر بیر قۋنغیراق هم کوتگنیم اېمس،
باشقه بیر دوست، اۋزگه بیر آشنا،
ساغلیغینگ سۋره ی دېب زنگ اۋردیم دېیدی .

دوستلرنینگ باریگه شکرلر دېب،
کوته سن تیشینگی تیشینگه قۇیب،
مینگ بیر خیال سکرر
مییه نگده ناگاه.
کوته سن - کوته سن زمان چۇزىلر.
کونینگ چوزيله دی
آی و ییل کبی.

زغیرچه قالمهیدی چیده مینگ - صبرینگ،
کوتیش دلینگده گی تابینگ آله دی .
عصبینگ تارلری تارتیلر تغین،
اوزیله ی - اوزیله ی دېگن چاغلرده
قنده ی بۇلیب ینه
اوزیلمه ی قالر .

کوتیش حیاتده گی چپکسیز شکنجه،
کوتیش گل یوزیم نینگ زعفران رنگی.
کوتیش قنچه قیین،
قنچه لر آغیر،
کۇنگیل، کوتیشلردن سیقیلر یمان

انتظارلیک

حیات لحظه‌لری
سیقیلر هر آن
زمان نی اؤلچشگه توزیلگن معیار -
ثانیه، دقیقه - ساعت میللری
یورمه‌یدی چقان.
گویاکه ساعت هم چرچه‌یدی مېندېک
انتظار چاغلری.

کؤزلریم تۇرت بۇلیب، یۇلگه تیکیلگن.
کیپریکلریم وْزمین،
کؤترالمه‌یدی،
انتظارلیک چاغ‌نینگ
آغیر یوکلرین .

«بابر» طاقتینی طاق قیلگن اېدی،^{۱۲}
مېنگه هم چېکتیردی اینتیقلیک دردین،
قالمه‌گن آرتیقچه فرصت - تحمل.

۱۲. ظهورالدین محمد بابرنینگ اوز غزللریدن بیریده «انتظارینگی چېکریگه اؤزگه طاقت قالمه‌دی»، دېب یازگن مصرعسیگه اشاره

بیراق،
قولاغیمگه شیویرلر بیر سېس،
مقصدگه یېتیشیب بؤلْمه یدی آسان،
تامچی هم صدفنینگ قۇینیده قالیب،
دُر گه ایلنگونچه کوته دی زمان

انتظارلیک چپکیب یورگن چاغلریم،
خیال خلوتیده یشه یدی امید

۲۰۲۲. آگست. ۲۳ اسلام آباد

باله لیگیم

باله لیگیم سېنى ساغیندیم
 آنه مینینگ قۇینیدن اوزاقلشگنده،
 آته مگه اېرگه شیب بازار کېتردیم.
 آته م مېنگه
 دکاندارلردن،
 اېته گیمگه نوقل و نوخات آلیب بېرردی.
 قۇلیده یېر یاغی شیشه سی توتگن
 بازارچی باله که ی اېدیم اؤشنده
 یخشی کۆرگن تاغهم بازارده مېنگه،
 بازار خرچی بېرگنلری اېسیمده

قیشلاغده – اوییمده
 تورگیم کېلمسدى،
 چاپه لب چیقردیم اریغ بۇییگه
 کوچه میزنینگ درختلریدن

اوزون - اوزون خیمچه کپسیب آلردیم
دُملی آت یسردیم
تال خیمچه سیدن،
اوزیم توزگن خیمچه آتلرگه مینیب،
تسیردهب چاپردیم توپراقلر اوزره
تیکانلر کیرردی آیاقلریمگه.
قیشلاق کوچه لرین تۈزیتیب ینه
چرچهب - هاریب
اوییگه قه تییب بارردیم.

آنهم مېنى كۈريپ:
«نېرده اېدينگ باله،
اوست و باشينگنى،
توپراق مینن بيرته قیلیب کېلیب سن»،
دېیردی او مېنگه کایینیپ.
سوو بیلن چه یقردی آياق - قۇللريم.
کېل آچ قالدينگ اۋغليم دېگن جان آنهم جانیم

سوت سېبت تگیدن شاشیلیب، مېنگه
قیماقلی قتیقلر آلیب کېلردی.
آه، سېنى ساغیندیم باله لیک چاغیم
ساغیندیم حیاتیتم قه یتمس چاغلرینگ!

قلدیرغاچ

الوداع قلدیرغاچ،
قلدیرغاچ،
آه، کپلینچک قوش –
قوشلر پری سی.

نپچه ییللر بۇلدى سېنى دايم کوته من،
سۇلیم بهارلرده،
بیزدن خفه بۇلدینگ –
اره زلب کبتدینگ
قَیتیب کپلمه دینگ .

زمین یشیل لباسینی کییگنده،
بهار شَبّادهسی باشیم سیلهیدی
قویاش کون چیقردن تیغ اورگن آنلر،
نا معلوم یپرلردن، آلیس - آلیسدن،
بیزنی یوقلب اوچیپ کپلردینگ،
جؤره - جؤره بؤلپ،
باشیمیز اوزره
چوغورده شیب اوچیپ قوشیق کویلردینگ
اؤز سازینگده ایتگن شوخ ترانه لرینگ،
قولاغمیده تورگن خوش سیره شلرینگ!

تامیمیز سقفیده
یغاچ بلارده
قورگندینگ اؤزینگه چیرایلی اویه،
لایلر، پخللرنی تاشیب تومشیقلرینگده.

هر ییل،
بهار کپلگنیده
اوزاق - اوزاق قیر ادیرلردن
اؤزینگ قورگن اویینگنی کپلردینگ تاپیب.
اویه نگده تاپیلگن اوچ - تورت باله نگی،
اوچقیر بؤلگنیچه باقردینگ سپویب

بیر نپچه ییل بؤلدی کؤرمه گنیمگه،

قىشلاقلرىم - شىھرىم آسمانلىرىدە.
 بدرغە بۇلدىنگلر "انسان" قۇلىدن!
 بهارلردە يىنە قەتیب كېلرگە
 سېنگە مجال بېرمەدى
 قۇلىدە مىلتىقلىك الەمانلر ھم

رحمى يۇق غلاموس كۈنگلى تاشلرنى
 كېچىرمەسنگ مىلى،
 مىلى حقلى سن.
 اما، كېچىر، سېنى سېوگن شاعرنى!
 بىلە من سېن بىزنى دايم ترك اېتىدىنگ اى واى،
 بالەلرىم سېندېك قوشنى كۈرمەگن -
 كۈرمەى اولغەيدىلر قلدیرغاچلرنى.

الوداع قلدیرغاچ،
 الوداع قوشلرنىنگ نازلى كېلىنى،
 الوداع قوشلرنىنگ جوشقین صداسى!
 الوداع!
 الوداع!
 بهار اېلچىسى!

بهار تانگی

ياشليگيمده بهار کپلگنده،
گل تېرگنی چيقرديم تانگلرده
هر کون
قيشلاق چيگه سيده باغلا ارهلب،
چقنه شيب ياتگن باغ گلی لرنی،
ايتک - ايتک تېريب آلرديم.

هۇل قیلردی شودرینگ کؤیلکلریمنی.
تېرگن گللریمنینگ عجایب هییدی،
تازە لب اۋتردی کوچه دماغین.
هر کچه اوخلردیم گل هییدین ایسقب
هر تانگ اوخلتردی گل ایسی مېنى.
آه، نېتهى ساغیندیم قیشلاق حیاتین،
آه، نېتهى ساغیندیم
یاشلیک چاغلریم.

۲۰۲۲ مارچ اسلام آباد

موهوم كېله جك

مېن آليس يېرلردن،
حدودلرى چېكسىز اولكن واديدن
داوان - دريالرنى آرتده قالديريپ
بارسه كېلمس يۇلگه كېتيب باره من.

بخشيلر اپرته گى مونگلى قۇشيغى
قولاغيمده چلر طرفه نوالر
گاهى كۇزيم اويغاق، گاهى اويقوده
موهوم بير كېله جك
كوتماقده مېنى

ازل قچان اېدی؟
ابد قه یېرده؟
خلقت نینگ رازینی بیلگنلر بارمی؟
ذره چه اېمس دیر بیزنینگ آنه یېر
چېکی یۇق کیهان نینگ جوشقین بغریده

۲۰۲۴ اوگوست ۰۴

امېریکه - مساجوسیت - اسپرینگ فیلد

هیچ و هیچ

انسان نینگ باشقه بیر آتی نیمه؟

آدم

آدمدن باشقه آتی بارمی؟

هه بار

او نیمه؟

بشر

بشردن باشقه سی نیمه؟

مېن بيلمه یمن، بیلسنگیز سیز ایتینگ

مېن بیلسم

بیرینچی آتی آدم، اکینچی آتی بشر
و اوچینچی آتی انسان
ینه بولردن باشقه آتی نیمه؟
باشقه سینی ایتگیم کېلمه یدی.
یۇق ایتینگ
ایتسم اېشیت:
هیچ، هیچ و ینه هیچ!

۲۰۲۴. اکتبر. ۰۹

امېریکه. مساجوسیتو سپرینگ فیلد

شاعر نینگ قيسقه شرح حالى

يازوچى، شاعر و ژورنالىست محمد عالم كوهكن
۱۳۴۱- يىلى قاراب ولايتى نىڭ خواجه سىزپوش
اولوسوالىيىگە قىرەشلى غوزارى قىشلاغىدە
توغىلگن. مەكتەپ نىڭ باشلىغىچ و اۆرتە دورىنى
توغىلگن قىشلاغىدە و لىسەنى ابسە مىمە
شەرىدە تەمەلگەن. ۱۳۶۲- يىلى قاراب دارالمعلمين
لوقو و درگاهىنى و ۱۳۹۵- يىلى «كوهرشاد» بىلىم
يورنى حقوق فاكولتەسىنى بىتىرگن.

كوهكن، ۱۳۶۳- يىلى جدى و دلو، ھەمدە ۱۳۶۴- يىلى سىرتان و سنبەلە آينىگە قىر
«قاراب» جىرىدەسى مسوول سكرترى اۆلەراق ايشىگە كىرگن. او، يەنە ۱۳۷۲- يىلى
غىرىلدىن ۱۳۷۴- يىلى جدى آيى آخىرىگىچە اوشو گزىتەلىك باش محررى و قاراب
اخبارات و مدنيت ادارهسى رئىسى بولۇپ ايشىگەن. شۇ جىرىدە، ايشانچ بىلەن بىرگە
لىكىدە «اۆزبېك ادبىياتى فرەنگى» نى تاليف ايتىپ، اونى ۱۳۷۴- يىلى مىمەندە نىش
ايتتىرگن. كوهكن، ۱۳۷۸ و ۱۳۷۹ يىللىرى پىشاوردە «چاۋوش» مەلەسى باش محررى
مەلۇنى بولگن. اونىڭ ايرىم ھىكايەلىرى «قۇرقىنچىلى كوتلر» ناملى ئۆپلەمدە چاپىدىن
چىققن. شۇنىڭدېك او، ۱۴۰۱- يىلى نىڭ اسد آينىگە قىر كىمىدە ۲۴ يىلى آزادلىك
رادىوسى اۆزبېك خەزمىتى ژورنالىستى صەفىدە، ۱۳۸۱- يىلىدىن ۱۳۸۵- يىلىگىچە آينە
تەۋىزىونى كابل ادارهسى مسوولى، ۶ يىلىدىن آشەراق آريانا خلق ارا تەۋىزىونى اۆزبېك
بۆلىمى نىڭ باشلىغى صەفىدە خەزمەت قىلگن.

«سەن اوچول بىرلەندىم» ناملى بىرىنچى شەئرى ئۆپلىمى ۱۳۹۰- يىلى قىلم انجىمى
تامانىدىن چاپ قىلىنكەن. شۇنىڭدېك «قارە كۆزلىرىم» ھىكايەلەر كىتابى ۱۴۰۲- يىلى كابل
دە نىش قىلىندى. كوهكن، ۲۰۰۰ گە يىقىن اۆزبېك مەقاللىرىنى ئۆپلىپ درى و پىشتو
ترجمەلىرى بىلەن «اۆلس سۆزلر» عنوانى آستىدە نىش ايتدىرگن. او، البېرونى ھەقىدە
يازىلىك «غزەنە لىگىنى» عنوانلى كىتاب نىڭ درى تىلىدىن اۆزبېكچەگە ترجمە قىلىشىدە
ھەسە قۇشكەن. امىر عىلىشېر نوايى نىڭ يىنكىدىن تاپىلىك شەئىرلىرىنى «باقى سطرلر» و
بىر قاتار تىلنمە غزەللىرىنى «ساغىنور مەن عالم اھلىن» عنوانى بىلەن چاپىدىن چىقىرگن.
شۇنىڭدېك خالەد ھىسەنى نىڭ «مىناجات درىا» ناملى ھىكايەسىنى ھەم اۆزبېكچەگە
ترجمە قىلگن.

عالم كوهكن «افغانستان قىلم انجىمى»، «توران اجتماعى و مدنى جەمغەرمەسى»، «كىتاب
مەركىزى» جەمغەرمەسى ھەمدە «افغانستان اېركىن سىلاۋلىرى» جەمغەرمەسى
مۇسسلىرىدىن بولگن. او، بېش لويە جىرگە جەملەدىن اساسى قانۇن لويە جىرگەسىگە
قەتئىيلىكەن.

كوهكن، دۆلەت تامانىدىن «مىر مەسجىدى خان»، شۇنىڭدېك قىرغىزىستان شاعر و
يازوچىلەر جەمەت اويوشمەسى طرفىدىن ابسە جىنگىز ايتەتوف كۆكرەك مەدالى بىلەن
ئەزەلەنگەن.

